

posel

zpod Žalého

3

2023
ročník
XXXIII

CENA 15 Kč

ZPRAVODAJ OBCE BENECKO • PRAMENY OBECNÍ KRONIKY

obsah

z obce		Slovo starosty	3
		Zápis z 4. veřejného zasedání Zastupitelstva obce Benecko	4
		Společenská kronika	8
spolky		ZŠ Benecko – Poznávání našeho hlavního města	9
		Zprávy z HSK Benecko	10
		Z hradního deníku paní Ruprechtů	11
z regionu		Hasiči radí občanům	12
		Turistická sezóna v Krkonoších začíná	14
		Odhalte malebná místa pod horami	16
historie		Úvodní slovo k historii hradu Štěpanice	18
		Benecko (poudačka)	19
		Každý z národů vzal osud do vlastních rukou	21
		Jak vychovávat děti	22
		Bulvár ztracených iluzí– Konec snů	24
		Tři z těch prvních	27
		Obrazy zimní horské krásy	29
		O některých symbolech.	35
pohádka		Štěstík	37
geologie		Čarování přírody s rozžhavenými nerosty a jejich mísení v krásné mozaiky	39

 Fotografie na obálce: Kalcouskej tunel – autor A. Pavlíková

posel zpod Žalého

Vydává Obecní úřad Benecko, redakční rada: Rada obce Benecko.
Registr. číslo MK ČR E 12668. Podávání novinových zásilek povoleno
ObSP Pardubice č. j. P/1–8190/91 ze dne 27. ledna 1991.
Za věcný a názorový obsah textů odpovídají jejich autoři.
Uzávěrka dne 20. 6. 2023. Náklad 300 ks.
Výroba: *Gentiana* Jilemnice

Slovo místostarosty

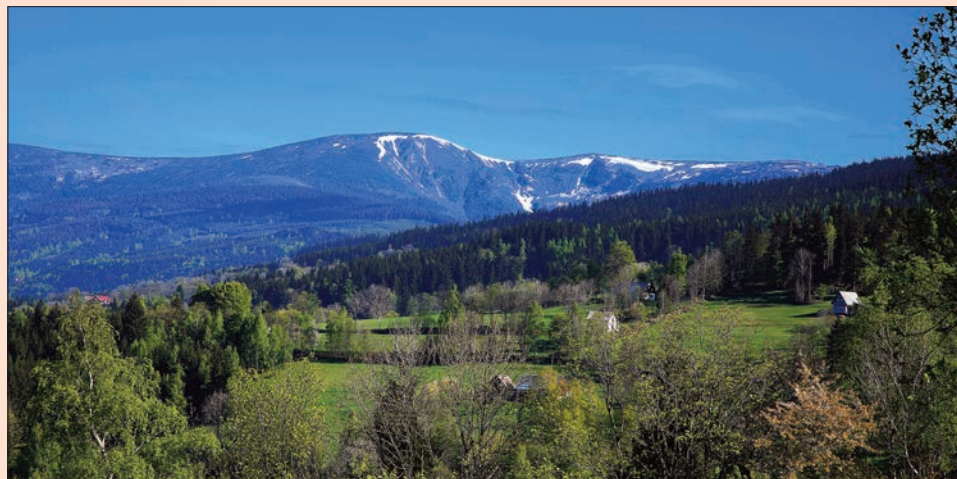
Vážení čtenáři Posla.

V tomto vydání Vám nějaké informace o dění v obci napíše já, neb starosta si užívá řádnou dovolenou. Tak nějak stručně. Byl proveden úklid po zimě. Především se zametal štěrk – posypový materiál. Bohužel nynější zimy jsou teď takové – střídání tepla a zimy nebo teploty kolem 0°C – kdy je nutno častěji sypat naše silnice a obec to stojí nemalé peníze. A poté s příchodem jara je nutné to množství štěrku opět uklidit. Dále se uklízely parčíky a Benecká náves. Minulý rok proběhla na sjezdovce Kejnos rekonstrukce už zastaralého, nevyhovujícího zasněžování. Vše se stihlo zabudovat, kromě terénních úprav. Ty se prováděly tento rok v jarních měsících. Osadila se již tradiční „Luftákova stezka“. Letošní jaro nebylo skoupé na vláhu a tak nám, kromě jiného, tráva roste a roste. Sekaly se zahrady škol a školky. A nyní se seče tráva po celé obci. Na příjezdové cestě do Horních Štěpanic se provádí oprava propustků. Hlavně se jedná o opravu vtokových šachet, včetně zaklopení roštní. V Mrklově se dodělal vrchní asfalt od hasičárny po odchovnu. A doufáme, že by se mohl dodělat nový asfaltový povrch až na Křížovka. V Mrklově pod hasičárnou připravujeme umístit novou autobusovou zastávku.

Dále bych chtěl upozornit na odstávky el. energie, které mají být různě, v průběhu června a v různých lokalitách. Dobré by bylo využít obecní SMS infokanál, kde Vás informujeme o všech zásadních dění v obci. Registrace je jednoduchá, najdete ji na: Oficiální stránky obce Benecko. A pokud chcete vědět přímo plánované odstávky elektřiny na číslo popisné, tak je dobré se zaregistrovat přímo na ČEZ – Odstávky / ČEZ Distribuce.

A protože se blíží čas prázdnin a dovolených, tak bych Vám všem chtěl popřát hezké léto, odpočinek, regeneraci sil a prostě všechno, co k létu patří.

Zdeněk Jebavý, místostarosta

Zápis z 4. veřejného zasedání Zastupitelstva obce Benecko,

které se konalo dne 15.2.2023 v zasedací místnosti Obecního úřadu Benecko od 17:00 hodin.

.4 veřejné zasedání zastupitelstva obce zahájil pan starosta v 17:05 hodin. Přivítal přítomné hosty zasedání a zastupitele, kterých bylo přítomno 11

Omluven: O. Smolík, J. Gerstner, P. Šochovský

- 1) Schválení a) programu zasedání, b) ověřovatelů zápisu: P. Wiesner, M. Zelinka, c) zapisovatelky: E. Nováková.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje a) navržený program zasedání, b) ověřovatele zápisu: P. Wiesnera, M. Zelinku, c) zapisovatelku E. Novákovou

Výsledek hlasování: Pro .11 Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 1a), 1b) a 1c) schváleno.

- 2) Schválení zápisu z 3. OZ ze dne 15. 2. 2023.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje zápis z 3. veřejného zasedání OZ Benecko, které se konalo dne 15. 2. 2023

Výsledek hlasování: Pro .11 Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 2) schváleno.

- 3) Schválení rozhodování OR ze dne 20. 2. 2023, 6. 3. 2023, 27. 3. 2023 a 17. 4. 2023

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje rozhodování Rady Obce Benecko ze dne 20. 2. 2023, 6. 3. 2023, 27. 3. 2023 a 17. 4. 2023

Výsledek hlasování: Pro .11 Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 3) schváleno.

- 4) Schválení OZV 1/2023 o stanovení nočního klidu. Zastupitelé byli seznámeni s Obecně závaznou vyhláškou č. 1/2023 o stanovení nočního klidu.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje Obecně závaznou vyhláškou č. 1/2023 o stanovení nočního klidu.

Výsledek hlasování: Pro .11 Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 4) schváleno.

V 17:12 se dostavila A. Hanušová. Přítomno 12 členů zastupitelstva obce.

- 5) Schválení žádostí o dotace.
 - a) MMR vypsalo datační program pro školy (výše dotace až 80 %). V ZŠ Benecko: úpravy šatny, schodiště a chodby, ZŠ Dolní Štěpanice: úpravy třídy a chodby.
 - b) MMR vypsalo datační program pro školy (výše dotace až 80 %). MŠ Benecko: rekonstrukce sociálního zařízení. Na jednotlivé akce budou připraveny projekty.
 - c) Dotace cesty

Objednány projekty na opravu cesty z dolního Benecka k parkovišti a na odbočku k Rychlovu ke křižovatce a cestu ke Kubátovým.

Podle výše rozpočtu na jednotlivé akce a výše dotace a spoluúčasti podáme žádost o dotaci (varianta 1 – podání žádosti jako celek, varianta 2 – podání žádosti na jednotlivé projekty)

Cesta Levínek u Urbancových (nemají přístup k nemovitosti). Připravuje se projekt. Nastal technický problém, terénní podmínky nesplňují technické požadavky dle norem. Příští týden bude schůzka ni místě s projektantem.

Cesta od hotelu Kubát k Panoramě.

Připravuje se projekt na vodovod. Obnova povrchu cesty bude realizována až při jeho výstavbě.

Cesta od hotelu Kubát ke Zlaté vyhlídce nad hlavní silnicí.

Obnova povrchu se zatím nebude realizovat, jen drobné opravy.

- 5 a) **Návrh usnesení:** Zastupitelstvo schvaluje podání žádosti o dotaci z podprogramu MMR Podpora obnovy a rozvoje venkova, který je součástí programu 11782 Podpora rozvoje regionů 2019+, 117D8210E Rekonstrukce a přestavba veřejných budov.

Výsledek hlasování: Pro .12 Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 5a) schváleno.

- 5 b) **Návrh usnesení:** Zastupitelstvo schvaluje podání žádosti o dotaci z podprogramu MMR Podpora obnovy a rozvoje venkova, který je součástí programu 11782 Podpora rozvoje regionů 2019+, 117D8210E Rekonstrukce a přestavba veřejných budov.

Výsledek hlasování: Pro .12 Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 5b) schváleno.

- c) **Zastupitelé berou přípravu projektů na obnovu povrchu cest na vědomí.**

- 6) Darovací smlouva se Sdružením cestovního ruchu na úpravu běžeckých tratí.

Zastupitelé byli seznámeni s obsahem darovací smlouvy pro Sdružení cestovního ruchu. Obec poskytne dar ve výši 182 000,- Kč. Tato částka jde z vybraných poplatků za rekreační pobyt. Finanční příspěvek použije Sdružení cestovního ruchu na úpravu běžeckých tratí.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje Darovací smlouvu pro Sdružení cestovního ruchu v částce 182 000,- Kč.

Výsledek hlasování: Pro .12 Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 6) schváleno.

- 7) Účetní a rozpočtové záležitosti.

- a) Změna rozpočtu č. 2/2023 – rozpočtové opatření č 2

Příjmy: Položka 4111 Neinvestiční přijaté transfery (dotace volby) /+/- 154 400,- Kč, položka 4113 Neinvestiční přijaté transfery (dotace na cesty z roku 2022) /+/- 2 629 744,49 Kč, položka 4116 Ostatní neinvestiční přijaté transfery (dotace pro školy) /+/- 354 923,- Kč, položka 1211 Příjem z DPH /-/-139 067,49 Kč. Přesuny mezi paragrafy a položkami: paragraf 3392, 3639, 6409.

Výdaje: Paragraf 3111 Neinvestiční transfery PO /+/- 354 923,- Kč, paragraf 6118 /+/- 154 400,- Kč, paragraf 6409 (investiční a neinvestiční transfery rozpočtům územní úrovně) /+/- 2 308 677,- Kč, paragraf 2143 (Darovací smlouva Sdružení CR) /+/- 182 000,- Kč. Přesuny mezi paragrafy a položkami: paragraf 2143, 2212, 3111, 3635, 3639, 5512, 6118, 6171, 6402, 6409, položky: 5011–6999.

Změnou č. 2/2023 rozpočtové opatření č. 2 budou navýšeny příjmy rozpočtu obce o 3 000 000,- a výdaje rozpočtu obce o 3 000 000,- Kč.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje změnu rozpočtu č. 2/2023 rozpočtových opatření č. 2.

Výsledek hlasování: Pro .12 Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 7a) schváleno

- b) Výsledek kontroly hospodaření obce za rok 2022

Zastupitelé byli seznámeni s výsledkem kontroly hospodaření obce za rok 2022. Zpráva o přezkoumání hospodaření obce za rok 2022 je k nahlédnutí na obecním úřadu. Při kontrole hospodaření obce za rok 2022 nebyly zjištěny chyby a nedostatky podle § 2 a § 3 zákona č. 420/2004 Sb. Při přezkoumání hospodaření nebyla zjištěna žádná závažná rizika.

Zastupitelé berou Zprávu o přezkoumání hospodaření za rok 2022 na vědomí.

- 8) Pozemkové záležitosti.

- a) Záležitost na Dolním Benecku: Nájezd na cestu Ke Kocourovým, kde se odbočuje z hlavní silnice, je úzký nájezd, jezdí se z části po pozemku pana Měchury. Pan Měchura má před svým domem část přístupu po pozemku obce. Pan starosta poslal návrh na výměnu části pozemku, pan Měchura odpověděl proti návrhem, který ale podstatnou část problému neřešil. Pan K. Tomáš seznámil zastupitele s průběhem osobního neúspěšného jednání s panem Měchurou. Je třeba schválit další postup.

Starosta doporučuje následující postup: objednat zaměření obecních pozemků a pozemků pana Měchury, navrhnout mu směnu pozemků. Pokud nebude souhlasit, je náhradním řešením pro přístup k ostatním nemovitostem, získat část pozemku v dolní části od pana Kocoura a od Güttlerových pod jejich stodolou a zde vybudovat novou cestu.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje doporučený postup pro řešení vzniklé situace

Výsledek hlasování: Pro .12 Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č.8a) schváleno

- b) Pan Kliment požádal o pomoc v jednání o výměně pozemků sester Erlebachových za obecní pozemek, řeší problematický přístup k nemovitosti v blízkosti vodovodu Plánka.

Zastupitelstvo bere jednání s vlastníky pozemků na vědomí.

- 9) Záležitosti Střediska služeb.

K. Tomáš seznámil zastupitele s průběhem zimní údržby komunikací, probíhá úklid v obci po zimě, obec je zametená. Není uklizena státní silnice, je třeba požádat správu silnic, aby úklid prováděli v dřívějším termínu. Luftákova a přírodní stezka se osazují a singltrek se dokončuje. Začíná se sekat tráva na obecních pozemcích, V příštím týdnu se budou osazovat značky a zrcadlo na Benecku a v Mrklově.

Řeší se záležitost s vyřiznutým povrchem na komunikaci v Mrklově, nikdo se k tomu nehlásí, budeme pátrat dále.

V příštím týdnu se bude řešit umístění autobusové zastávky v Mrklově u DPS.

Starosta připomněl komunikaci z Horních Štěpanic do Prakovic, příkop nad kapličkou je hluboký, je tam schod. Příkop je nutné vyčistit a zavést šterkem.

D. Brožek informoval zastupitele o projektu na 3D bludiště, rada obce odhlasovala zatím

projekt nerealizovat, nastaly nové skutečnosti – snížení ceny projektu, probíhá jednání s MMR ohledně použití jiného materiálu na výstavbu.

A. Hanušová: bude se dělat bufet u horní stanice lanovky. D. Brožek odpověděl v budoucnu ano.

Zastupitele berou záležitosti Střediska služeb na vědomí.

- 10) Informace o plánovaných akcích v obci na letošní rok.

Starosta seznámil zastupitele o plánovaných akcích na letošní rok.

Akce VHS Turnov – Kanalizace u Hančovy boudy (propojení s čerpací stanicí u Sedláčkových), – Úpravy na prameništi Pláňka. – Dokončuje se projekt vodovodu na Sychrově. – Připravují se varianty posílení ČOV Prakovice – Připravuje se projekt na vodovod ve Štěpanické Lhotě. Bude se realizovat oprava komunikace Benecko sídliště od školy. Úpravy v budovách ZŠ a MŠ.

Zastupitelé berou informaci o plánovaných akcích na vědomí.

- 11) Různé

- a) V Horních Štěpanicích se plánuje akce ČEZ – výměna elektrického vedení. Možnost přiložení kabelů na veřejné osvětlení. Oslovit poskytovatele internetových sítí o připravované akci – možnost uložení kabelů.

Zastupitelé berou informaci na vědomí

- b) Instalace dobíjecích stanic na centrálním parkovišti na Benecku. Z důvodu blízkosti trafostanice bude zatím umístěna jen jedna, pro druhou stanici bude provedena příprava.

Zastupitelé berou informaci na vědomí.

- c) Územní plán obce. K 31. 3. 2023 bylo doručeno cca 70 žádostí. Na pracovní poradě se záměry vyhodnotí a domluví se další postup a způsob hodnocení žádostí. Poté bude projednáno na zasedání OZ.

Zastupitelé berou informaci na vědomí.

- d) Informace k černé stavbě – sušárna bylin – stavebník se odvolal, řeší Krajský úřad.

Zastupitelé berou informaci na vědomí.

- e) Silnice Mrklav – zatím pouze k odbočce k odchovně. Je stále v jednání, zda bude oprava provedena až na Křížovky. Ze strany obce děláme vše – občanská iniciativa, urgence na všech úrovních, letos opět již proběhla řada jednání na Krajském úřadě v Liberci.

Zastupitelé berou informaci na vědomí.

- f) Napojení na kanalizaci v Dolních Štěpanicích. Je třeba, aby se napojily dosud nepřipojené nemovitosti. Řešeno se SČVK a odborem životního prostředí v Jilemnici.

Návrh usnesení: Zastupitelstvo schvaluje výzvu na připojení na kanalizaci.

Výsledek hlasování: Pro .12 Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 11f) schváleno.

- 12) Závěr

Starosta poděkoval přítomným a v 18.55. hodin ukončil zasedání zastupitelstva.

SPOLEČENSKÁ KRONIKA

Jubilea v březnu 2023

Skálová Anna, Dolní Štěpanice	99 let	Kynčl František, Dolní Štěpanice	82 let
Schillhabelová Marie, Mrkllov	92 let	Pohořalá Ludmila, Zákoutí	80 let
Šírová Ludmila, Horní Štěpanice	86 let	Hnyková Hana, Mrkllov	77 let
Faistaver Jaroslav, Dolní Štěpanice	83 let	Žalský Jaroslav, Benecko	75 let

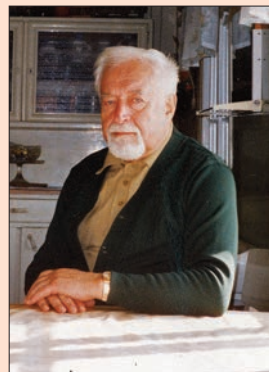
Jubilea v dubnu 2023

Lachmanová Mária, Benecko	85 let	Faistauerová Marie, Benecko	79 let
Honcová Květuška, Hor. Štěpanice	84 let	Hanušová Věra, Benecko	79 let
Cermanová Zuzana, Mrkllov	83 let	Gerstner Miloš, Benecko	77 let
Mejsnarová Anežka, Štěp. Lhota	83 let	Zdvořanová Hana, Mrkllov	77 let
Ježková Anna, Zákoutí	82 let	Šírová Jarmila, Mrkllov	76 let
Šírová Emilie, Štěpanická Lhota	81 let	Zuzánek Vladimír, Dolní Štěpanice	75 let
		Jeriová Irena, Benecko	70 let

Josef Fait

Vzpomeňme na pana Josefa Faita, mrkllovského rodáka a čestného občana obce Benecko, který před deseti roky 18. dubna 2013 v 87 letech zemřel.

Jistě pamatujete na jeho příspěvky do obecního zpravodaje, které byly snad v každém čísle Posla, po prve v 6/1993. A tak mě napadlo, že by bylo pro jeho památku vhodné tisknout na pokračování jeho práci „O historii hradu Štěpanice“. Poskytl ji redakci v roce 2005 pro Sborník o Benecku k sedmistému výročí první písemné zmínky, na který jsme nakonec finanční příspěvek nedostali. Jeho práce je psaná hustě na stroji na dvanácti stránkách, takže by případní další pokračovatelé ve vydávání Posla měli na dva roky o příspěvky postaráno.

Zdeněk Svoboda

A aby toho vzpomínání nebylo málo, 23. dubna 2008 v 83 letech zemřel čestný občan obce Benecko pan Zdeněk Svoboda, který prožil svoje mládí na dolnoštěpanickém Zákoutí, přispíval svými psanými rukopisy a že jich bylo hodně, tak jsme je v Poslu i po jeho skonu vydávali. Prohlédnu ještě všechny jeho příspěvky a snad najdu ještě nějaký neznámý.

Čest jejich památce!

Základní škola Benecko Poznávání našeho hlavního města

První květnový týden jsme opět přijali pozvání pana Moučky a se čtvrtou a pátou třídou navštívili naše hlavní město. Náš třídní program byl hodně nabitý a nachodili jsme spoustu kilometrů. Jako již tradičně jsme začali u sochy sv. Václava a přes Stavovské divadlo se dostali ke Karolinu. Díky vrátnému, který se za nás přimluvil u rektorky UK jsme se poprvé podívali i dovnitř. Jako bonus nám zahrál i pan varhaník na varhany. Poté jsme již pokračovali na Staroměstské náměstí, Karlův most, Malostranské náměstí a Nerudovou ulicí až na hrad, kde jsme zastihli výměnu stráží. Zkoušeli jsme se dostat i do prezidentské kanceláře, ale to nám bohužel nevyšlo. Druhý den po snídani jsme se na nábreží nalodili na parník a vypluli směr Troja, kde jsme strávili celý den v ZOO Praha. Kromě jednoho ztraceného mobilu jsme si to moc užili. I přes to, že nás bolely nohy, jsme se večer vypravili na návštěvu noční Prahy. Vyjeli jsme lanovkou na Petřín a za doprovodu burácejícího kotle fanoušků na Spartě jsme došli až k rozhledně. Zde byl nádherný výhled na osvětlenou Prahu. Třetí den nás čekalo Technické muzeum. Postupně jsme si prohlédli všechna patra a místní doly a ukončili naše letošní poznávání. Ještě jednou moc děkujeme panu Moučkovi za pozvání a těšíme se na další rok.

za kolektiv ZŠ Benecko A. Pavlíková

Zprávy z HSK Benecko Kalcouskej tumel

21. května proběhl další ročník tradičního běžec-kého závodu Kalcouskej tumel. Na startu se sešlo velké množství závodníků, počasí nám také přálo a snad si všichni sportovní dopoledne užili.

Chtěla bych touto cestou poděkovat všem, kteří se podíleli na zdárném průběhu celého závodu i při jeho přípravě.

Poděkování patří i rodině Hájkových (časomíra), manželům Šírovým za výborné občerstvení a všem, kteří nám ochotně před, během závodu i po závodě pomohli.

Těšíme se na další ročník Tumlu v roce 2024.

Lída Brožková

Relax na kolečkách

Začátkem května se členové Hančova sportovního klubu opět vypravili do oblíbené oblasti Flaeming Skate, která se nachází kousek pod Berlínem a vyznačuje se krásnými asfaltovými okruhy, kde můžete parádně a bez obav jezdit na kolech a hlavně na inline bruslích. Na tyto dny se našim útočištěm stal kemp Oehna, se svým perfektním zázemím.

Je tu prostě ráj bruslařů!! Roviny, roviny a zase roviny. No, sem tam se nějaký kopeček najde. To asi abychom my z hor, nezakrněli!

Stezky vedou krásnými, upravenými vesničkami a občas se i nějaká hospůdka na občerstvení najde. Okruhy jsou tu různé, většinou jezdíme kolem 50 km, ale někteří z nás zvládli i 92 km a nejdelší, který někteří z nás na bruslích absolvovali měřil asi 130 km, ale letos to nebylo.

Z Benecka jsme odjeli v pátek po poledni dodávkami. Na místo, do kempu, jsme přijeli večer. Vybaliili, ubytovali, poseděli a psychicky se připravovali na sobotní výlet. Ten byl kolem 54 km a trochu nás při něm prověřilo počasí, vyjžděli jsme v péřovkách.

Další dny se počasí umoudřilo a hned bylo ježdění veselejší. Navštívili jsme oblíbené letiště pro menší soukromá letadla s posezením, stavili jsme se v příjemné cukrárně na něco dobrého, stihli jsme se naobědvat na statku ve Werderu u koní.

Za tři dny jsme najezdili kolem 150 km, někteří 180km. V den odjezdu jsme se zastavili v Aquaparku v Luckenwaldu, kde jsme trochu zregenerovali unavená těla a hurá domů. Byl to vydařený prodloužený víkend s prima partou. Tak zase za rok? Jasně, jedeme zase.

Eva Šírová, Petra Pravečková

Z hradního deníku paní Ruprechty

Milí hradní přátelé,

srdečně vás zdravíme z hradu a přinášíme alespoň krátké informace z naší první letošní akce.

7. dubna nachystala Ruprechta na hradě pro děti Velikonoce. Rytíř Hubert s Raráškem vypo-
mohli s pečením perníčků a odpoledne už netrpělivě Ruprechta vyhlížela dětské návštěv-
níky. Počasí v podhradní moc nelákalo k tomu, aby měl člověk chuť vystrčit nos z chalupy.
Ale kdo už ví, jak to na hradě chodí, tak mu bylo jasné, že nad hradem bude obloha bez deště.
Tak už to má Ruprechta dopředu domluveno s Krakonošem, že dešťové mraky bude od hradu
odhánět, aby si děti mohly chvíle strávené s bílou paní užívat bez pláštěnek a gumáků.

Děti s pomlázkou dorazilo akorát tak, abychom se vešli k ohništi a opekli si první letošní buřty.
Než rodiče opekli dětem buřtíky, Ruprechta si zatím zahrála s dětmi na schovávanou. Velice
oblíbeným úkrytem se stávala naše pěkná kadibudka. Párkrát Ruprechtě zatrnulo, když vzaly
rozeběhnuté děti kadibudku útokem

Velikonoční výslužku děti dostávaly až poté, co Ruprechtě řekly koledu. To vám bylo různých
koled, které se Ruprechta od dětí dozvěděla. Když nebyli v doslechu rodiče, k Ruprechtiným
uším se donesla i lehce „přisprostlá“ koleda, při které by se nejednomu strašidlu tváře mírně
začervenaly.

Odpoledne rychle uběhlo, děti i bílá paní si ho moc užily. U ohniště se v teple krásně sedělo.
Poslední rodiče s dětmi se rozloučili až se zvoněním „klekání“ v nedalekých Martinicích.

V současné době se na hradě připravujeme na pohádkový les, který se uskuteční v sobotu
17. června 2023 na Dupárně. O tom, jak se nám akce vydařila, vás budeme informovat v příš-
tím čísle Posla.

Tímto se s Vámi lou-
číme. Těšíme se, že
se s vámi uvidíme
na hradě při další
akci. Mějte se
krásně a zachovejte
nám svou přízeň.
Vždy tu budeme
pro Vás, Vaše děti
a vnoučata.

Vaše hradní paní
Ruprechta
+ rytíř **Hubert**

HASIČI RADÍ OBČANŮM

Rozdělávání ohně v přírodě

Léto je v plném proudu a začínají prázdniny. Pobyt na chalupě a v přírodě k tomuto období patří a s tím jsou spojené i táboráky a opékání buřtíků. Při tom je ale potřeba, abychom dodržovali základní bezpečnostní pravidla při rozdělávání ohně a manipulaci s ním, a předcházeli tak vzniku požárů. Je potřeba upozornit, že v lesích je zakázáno kouřit, rozdělávat nebo udržovat otevřené ohně, tábořit mimo vyhrazená

místa a pochopitelně i odhazovat hořící nebo doutnající předměty. Zcela zakázáno je i rozdělávání ohně na místech se vzrostlým porostem, tedy i na louce nebo na strništi.

Jak tedy bezpečně rozdělávat oheň? Základem je výběr místa. Najdeme vhodné místo vzdálené nejméně 50 m od okraje lesa a 100 m od stohů slámy a seníků, mimo suché listí, větve, kořeny stromů, lesní hrabanku nebo jiné hořlavé materiály. Ideálně bychom měli vybrat místo na holé zemi, písku nebo štěrku, kde není vegetace. V období sucha nebo za silného větru bychom oheň v přírodě neměli rozdělávat vůbec. Ohniště v přírodě bezpečně oddělme od okolního prostředí. K tomu můžeme použít kameny nebo hlínu – vytvořit bariéru, která zabráni plamenům nebo jiskrám dostat se mimo vyhrazený prostor. Jako palivo používáme jen suché dřevo a papír na podpal. Jako palivo nikdy nepoužíváme vysoce hořlavé látky jako je např. benzín, nafta, lih nebo jiné zápalné látky. Do ohně nikdy nevhazujeme jakékoliv výbušné předměty. Ty by mohly způsobit explozi nebo nekontrolovatelný oheň, který by mohl přejít až v požár. Udržujeme takový oheň, který dokážeme uhasit. Vždy zabezpečíme přítomnost dospělé osoby a nenecháme děti u ohně bez dozoru. Mějme dopředu připraveny prostředky na hašení, nejlépe vodu, popřípadě písek. Na závěr zabezpečíme ohniště. Musíme uhasit plameny, při odchodu se z ohniště nesmí kouřit a popel i půda pod ohništěm musí být chladné. Pamatujeme, že i ve zdánlivě zcela vyhaslém ohništi se mohou skrývat žhavé uhlíky a poryv větru je může znovu rozdmýchat a způsobit požár. V případě, že se přes dodržení opatření situace vymkne kontrole, volejte na tísňovou linku 112 nebo 150.

Nezapomeňme! Štěstí přejí připraveným!

kpt. Ing. Alena Sládková, HZS Libereckého kraje

Doba dovolených se blíží! Jak zabezpečit domácnost?

Asi není člověk, který by se netěšil na dovolenou. Spousta z nás opouští svůj domov a vydává se za zážitky po tuzemsku nebo do zahraničních destinací. Opuštění domova a prázdné obydlí s sebou může nést i riziko nejenom v podobě "návštěvy" nezvaného hosta. Jak nepříjemným událostem předejít?

Hasiči radí:

Na svůj odjezd zbytečně předem neupozorňujte, povězte o něm pouze těm, kterým důvěřujete. Zvažte i prezentování informací a fotek na sociálních sítích. Zajistěte si přerušování dodávky poštovních zásilek, anebo pravidelné vybírání schránky spolehlivou osobou. Pokud je to ve vašich možnostech, vytvořte zdání, že je v bytě přítomna nějaká osoba. K tomu se dá využít elektronické spí-

nací zařízení, které lze nastavit tak, že se v určitém čase rozsvítí světla, zapne televize apod. Pokud bydlíte v rodinném domě, pečlivě zkontrolujte jeho okolí. Nenechávejte na zahradě žebříky a jiné nástroje, které by pachatel mohl použít ke vloupání. Prostranství v okolí domu včetně zeleně udržujte v takovém stavu, aby byla možnost vloupání co nejvíce ztížena. Dbejte na řádné zamykání vstupních dveří a na osvětlení prostor kolem domu a v něm.

Před odchodem z domácnosti zkontrolujte, zda jsou vypnuty elektrospotřebiče a zhasnuta všechna světla. Ty spotřebiče, které nemusí být zapojeny, odpojte ze zásuvek – například varné konvice. Nikdy nenechávejte spotřebiče v tzv. pohotovostním režimu. Televizory odpojte od antény. Doporučuje se vypnutí jističů pro světelný a zásuvkový okruh, ochráníte tak váš majetek před poškozením v případě úderu blesku nebo prudkého výkyvu napětí v síti.

Zavřete všechna okna i dveře. Prudký déšť může způsobit škody nejen ve vašem bytě, ale může dojít i k protečení vody k sousedům. Silný vítr může způsobit rozbití skel v oknech. Na balkonech, terasách a zahradách nenechávejte volně položené předměty, zahradní nábytek, kusy plechu či květinové truhlíky, které by mohly při silném větru spadnout či odletět a někoho zranit. Pro zamezení havárie, např. v důsledku prasklé hadice u pračky či umyvadla, doporučujeme uzavřít přívod vody do bytu. Pro případ, že by v době vaší nepřítomnosti přeci jen došlo k nějaké nepříjemné nehodě, je dobré se domluvit se sousedem či známým a dát mu na sebe kontakt a rezervní klíče od domácnosti.

Nezapomeňme! Šťěstí přeje připraveným!

plk. Mgr. Michaela Stará, HZS Libereckého kraje

Turistická sezona v Krkonoších začíná

Krkonoše se otevírají všem turistům a cyklistům, zvou na výlet do právě probuzené přírody plné jarních kontrastů. Ať už si je užíváte ze sedla kola nebo pěšky, sami nebo s malými dětmi, mohou vám přijít vhod letošní novinky plné svěží inspirace.

Pohádkové Krkonoše lákají na rodinné výlety

Tipy na výlety, hry pro děti a odměny za společné rodinné putování přináší již třetím rokem Pohádkové Krkonoše. Pokud hledáte s dětmi program na víkend nebo odpoledne, sáhněte po naší malované brožurě. Nabídne 40 zajímavých míst + 1 skvělý zážitek. Každé místo přináší nejen zábavu, ale také motivaci – otiskněte si přímo do brožurky razítko a těšte se na pohádkové ceny.

Pro rok 2023 jsme navíc připravili řadu novinek.

K již ověřeným třiceti místům jsme **přidali dalších jedenáct**. Nově je do hry zapojena například Rýchorská nebo Lesní bouda, Bobovky ve Špindlu i Harrachově, nové Aquacentrum ve Vrchlabí, Strážné nebo horská chata Na Perličku.

Vybrali jsme pro vás **nové ceny**. Za 10 razítek můžete získat svačinový box ZDRAVÁ SVÁČA, který doplní ZDRAVOU LAHEV. Tu si leckteří vysoutěžili v minulých letech. Ještě ji nemáte? I ta bude stále k dostání, vyberte si, jakou cenu si za svá razítka přejete více.

Přidali jsme odměnu za 20 razítek pro ty nejpoctivější výletníky – pohádkovou knížku s příběhy o Krakonošovi a jeho pomocnících.

Vytvořili jsme pro vás **novou brožuru**. Je plná originálních her pro děti, ilustrací paní Renaty Oppeltové a samozřejmě informací o razítkovacích místech. Přidali jsme také spoustu dalších tipů v okolí jednotlivých cílů. Brožuru si můžete zakoupit na všech razítkovacích místech a v informačních centrech v Krkonoších.

Nové Turistické noviny KRKONOŠE

Oblíbené turistické noviny Krkonošská sezona dostaly nový kabát a jsou pro vás připraveny již o měsíc dříve, než bývalo zvykem. Vyzvedněte si je v informačních centrech již na začátku května! Letošní číslo bude nově ve formátu A4, který se snáz drží i skládá, zvláště v terénu či za pochodu. Menší formát ale neznamená méně informací! Naopak, 40 stran je nabitých tipy na výlety po horách i pod nimi, zpracovanými trasami, historickými fakty i úplnými novinkami. Těšte se i na krásné fotky, příběhy rodáků, dobové snímky. Zapojte se do čtenářské soutěže a vyhrajte jednu z krásných cen. Co třeba pobyt v hotelu Horizont?

20. ročník Krkonošských cyklobusů

Je to již 20 let, co krkonošské kopce a údolí začaly brázdit první linky cyklobusů. Doslova otevřely hory cyklistům, kteří se na ně dříve neodvážili, nebo nevěděli, jak výlet vhodně nartasovat. Propojily pohoří od Harrachova až po Malou Úpu a Žacléř. Za ta léta se mnohé změnilo. Linky přibývaly, ubývaly, měnily se jejich trasy. Počet přepravených kol vzhledem k dostupnosti elektrokol v posledních letech klesá a autobusy stále častěji využívají pěší turisté. Ale to je v pořádku, cyklobusy jsou tu pro všechny a leckdy vás dovezou na místo, kam byste se běžným spojem nedostali.

Krkonošské cyklobusy zahájí svůj letošní provoz s posledním květnovým víkendem. Tradiční zahajovací jízda se koná v sobotu 27. května. Aktuální informace a jízdní řády budou k dispozici na <https://www.krkonose.eu/krkonosske-cyklobusy>.

Brožura Krkonoše na kole

Pro cyklisty, kteří se krkonošských kopců nebojí, jsme připravili nové vydání brožury Krkonoše na kole. Obsahuje 16 výletů různé náročnosti, popsaných a zanesených v mapách. Často počítá s využitím lanovek nebo Krkonošských cyklobusů. Všechny výlety jsou obohaceny o zajímavosti na trase. Brožura je v kompletní podobě v prodeji a v jednodušší verzi zdarma k dispozici v krkonošských informačních centrech. Můžete si ji také stáhnout z webu www.krkonose.eu.

Trasy jsme na vlastní nohy vyzkoušeli, a navíc naši cestu natočili. Pusťte si video na našem YouTube kanále Krkonoše Svazek, a budete přesně vědět, co vás čeká.

Vše o Krkonoších najdete na www.krkonose.eu.

Alena Cejnarová | Krkonoše – svazek měst a obcí

Destinační společnost pro TO Krkonoše

Odhalte malebná místa pod horami

Díl I. – Podhůřím pěšky

Krkonoše tvoří 59 měst a obcí. Možná, že ač jste tu doma, některými z nich jste prozatím vždy jen projížděli, netušíc, jaké poklady schovávají. Pojdme to změnit! Nechte tentokrát Krkonoše jen v dálí na obzoru a přijměte naše pozvání na pohodové pěší toulky. Zvolte za cíl cestu mírně zvlněnou podkrkonošskou krajinou plnou luk, polí a lesů a zastavte se u vašich sousedů za humny.

Prozkoumejte Lesopark v Košťálově

Obec Košťálov leží v podhůří Krkonoš, v údolí říčky Olešky. Přímo v srdci obce objevíte Lesopark, který zve k poklidné procházce a dobití energie. Vydejte se po cestičkách, nepravidelně vpletených mezi kmeny stromů a prozkoumejte všechny herní prvky a naučné tabule. Pomohou lépe poznat druhy ptáků i stromů, nebo stopy zvířat. Zasoutěžte si a porovnejte délku vašeho skoku s ostatními živočichy. Uprostřed Lesoparku najdete altán s posezením a ohništěm k využití.

Pokud vyrazíte do Košťálova s dětmi, dotáhněte výlet k dokonalosti návštěvou dopravního hřiště, nového **Pump parku** a zrekonstruované **koupaliště** (Pump park i koupaliště v provozu od července 2023).

Projděte se z Mladých Buků přes Sklenářovické údolí na kvetoucí Slunečnou stráž

Vydejte se po prastaré cestě, kterou kdysi využívali věřící k cestě na faru. O nedělích mířili z dnes již neexistujících osad Sklenářovice a Bystřice do Mladých Buků, do kostela sv. Kateřiny, který sloužil i jim. V opačném směru poté proudili výletníci do Antonínova údolí, mezi pole, louky a do krásných bukových lesů. A přesně na takový výlet vás zveme. Objeďte romantické **Sklenářovice** – kdysi živoucí osadu, kterou dnes připomíná jen starý kamenný most nad Zlatým potokem. Věděli jste, že právě zde byla roku 1655 zaznamenána vůbec **první lavina v Krkonoších**?

Projděte se na **Slunečnou stráž**, jejíž kvetoucí barevné louky a působivá scenérie s dominantou Černé hory a Sněžky budou vrcholným zážitkem vašeho výletu. Na zdejších slatinných a rašelinných loukách roste mnoho ohrožených druhů rostlin, uvidíte tu orchideje nebo upolín. Zpět do Mladých Buků vás povede naučná Zlatá cesta. V horkém letním dni se ještě před návratem zastavte pro osvěžení na **Lesní plovárně Sejfy**.

Vyrazte za nadpozemským zhoupnutím na Houpačku z hor v Horní Kalné

Klidné, možná na první pohled obyčejné místo, které byste si za cíl výletu nejspíš nezvolili. Krásný, zdravý strom a na něm zavěšená houpačka. Krajina kolem najednou získává jinou perspektivu. Zhoupnete se a připomenete si prostou dětskou radost. A to je přesně princip projektu **Houpačky z hor**. Zkušení arboristé zavěsili do krajiny podhůří již 12 houpaček. Užít si je může kdokoli, kdo je najde a zvládne dodržet pár základních pravidel.

Doporučujeme vám třeba **Houpačku u kříže mezi lány** v Horní Kalné. Když budete mít štěstí na dobrou viditelnost, bude vám společnost při zhoupnutí dělat Sněžka na obzoru. Vypravte se k ní třeba z Dolní Kalné. Po návratu zpět můžete pro zbytek dne využít zázemí místního autokempu. Nabízí koupaliště, občerstvení a sportovní vyžití.

Vyzkoušejte vyhlídkové lavičky od skautů a quest ve Studenci

Přijměte pozvání do Vesnice roku. Již dvakrát se tímto titulem může pyšnit Studenec. Obec se sousedskou atmosférou je pevně semknuta ve spolcích, jako tomu bývalo kdysi. Přesvědčte se o tom během vyhlášených akcí, které tu v průběhu roku připravují pro místní i přespolní (za všechny zmiňujeme Pohoštění obecní polévkou nebo Studenecké míle). Na procházku sem ale můžete vyrazit kdykoliv. Zkuste třeba najít **Vyhlídkové lavičky!** Místní skautský oddíl vyrobil a rozmístil na hezkých výhledových místech celkem 10 laviček. Doporučujeme ty na vrcholu Stráž. Dojdete k nim po červené trase od studenecké školy.

Pokud potřebujete pro výlet konkrétnější cíl, nebo hledáte program na odpoledne s dětmi, zkuste **quest**. Cesta za pokladem vede do lesů mezi Studencem a Roztoky u Jilemnice. Není náročná, ale vyžaduje dobrou orientaci v terénu a splnění všech hádanek. Hledat tu budete Roubenku... Ale tahle roubenka není chaloupka.

Všechna místa a výlety jsme pro vás zpracovali a zanesli do map. Podívejte se na stránky <https://www.krkonose.eu/malebna-mista-pod-horami>.

Dáváte přednost kolu? I podhorské cyklo projížďky pro vás máme připravené. Hledejte je na webu, nebo příští měsíc opět ve vašem zpravodaji.

Alena Cejnarová | Krkonoše – svazek měst a obcí
Destinační společnost pro TO Krkonoše

Úvodní slovo k historii hradu Štěpanice

Josef Fait

Hradní památníky, v současnosti ležící většínou ve svých rozvalinách, zdobí v hojném počtu naši zemi a jsou i dokladem její historie a středověkou romantikou pozůstatků, vyhledávaných pro svoji malebnost a tajuplností. Samostatnou skupinou jsou mezi nimi naopak hrady zachované v původní své pevnostní podobě, byť i pozdějšími představami dotčené a pozměněné. Vypínají se stejně hrdě dnes jako v dobách svého lesku a slávy, zpravidla jen s nejasností svého vzniku a jsou trvalou připomínkou na někdejší moc svých pánů, pocházejících z předních šlechtických i erbovních rodů českých.

V našem zájmu je směrodatným mocný rod Valdštejnský, jež se jednou svou větví významně vepsal do dějin našeho kraje, regionu beneckého, výstavbou hradu Štěpanice. Ten dnes sice jen v nepatrném svém zbytku setrvává dál na zalesněné výšině nedaleko starobylé vesnice Horních Štěpanic, a přesto podnes vyznačuje jakousi výsadu dřívějšího svého majestátu, čímž vtiskuje hlavně připomínku i bývalé moci své minulosti s monumentální ojedinělostí správního významu, v němž svůj rozsáhlý enklávní celek ovládal a výstražně i hájil. O hradu tom, Štěpanice nazvaném, dochovalo se jen něco málo hodnověrných zpráv. Historické prameny sice dokládají dobu jeho stavebního dokončení i vstup tím do hradní historie, vedou i v patrnosti pozdější rozdělení celistvého statku štěpanického, spočívalo ve skutečnosti, že sice v ústraní veškerého významnějšího dění v Království českém na odlehlé své

výspě v obklopení věkovitých hvozdů, něco ve své době hrad znamenal, opíraje se vždy o svůj mocný rodový Waldenstein, jenž sice ve svém jmenném přívlastku „z Valdštejna“ páni na hradě Štěpanici stále zachovávali.

Záchrany torza rozpadávajících se hradebních zdí někdejšího podhradí, ujala se z podnětného popudu beneckého obecního úřadu skupinka nadšenců, s odborným dohledem stavitele, akce pro zajištění zbytků ohrazení a střílny bašty, částí nejvíce zachovalých a ušlých živelnému lomu s rozebíráním celých pásů hradeb, jak destruktivně se vepsaly do staletí osmnáctého. Tehdy také rozvráceny a náložemi střelného prachu rozmetány poměrně ještě vysoko zdivo paláce, parkány, hradby, zdemolován také horní celý hrad. Nad jeho ruinami však čněla ještě dlouho mohutná věž, než i její zkáza na dešla. Věž patrně pro svoji pevnost odolala destrukci, která ji pouze narušila a teprve po 23 letech se rozlomila a sesula, citujeme-li zápis s Kroniky Dolních Štěpanic. Veškeré ničivé řádění ve starém a památném hradě je připsáno na vrub tamního faráře z důvodu, aby věřící kráčejíci od Dolních Štěpanic do kostelíka cestou pod troskami hradu nebyli ohrožováni sesuvem kamení.

Při absenci podrobnějších skutečností věhlas někdy hradu Štěpanice je založen z části na tom málu historické dokumentace a dále jen na spekulativní hypotéze, čerpající podnětné dohady z časových posunů prošliých věků, předznamenávající i potvrzující neschůdnost mnohého tápání v základech

hradní existence i ucelenějšího přehledu o rodokmenu sídelních pánů z Valdštejna na Štěpanici hradě a državě. Přenesme se proto nyní alespoň v iluzorní představě do tehdejší aktuální časové dimenze.

Nacházíme se v místě pulzujícího hradního života s tvorbou dějinných vývoju a událostí, svým významem podnes přetrvávajících a vtiskujících své krajině pečeť pamětihodností, plnice tak odkaz staletí. Odvíjí se nyní zrekonstruovaný příběh s počátkem historie štěpanické doliny s dvojím povodím, říčním názvem připomínajícím ještě pradávné keltské osídlení, situovaný do předlohy vícero možných verzí a variant, jak k nim podrobnosti našeptávala historie prošlých staletí v reakci na vynořivší se úvahy i zkazky a zavádějící nelogické domněnky o tom všem tenkrát v dávné minulosti sběhlém, čemuž jsem zaujatě naslouchal a poté jednoznačně vytříbil. To nyní ze širšího spektra vědomostí o hradu Štěpanici popisují a ve známost uvádím i do podrobnějších detailů vkládám. Zvláště v podtextu tajemna, tak aktuálního zvláště pro dávná hradní sídla, v jehož zá-

štitě snažil jsem se proniknout do dávných událostí utonulých v moři Času s insigniemi nezbadatelných záhad, k němuž zvoleno východisko s motivem abstraktní konzultace s duchovnem hradu i jeho dývných obyvatel, za nimiž jsem se vydal mezi šeré, omšelé zdi pustého hradiště a přestoupil tak ono pomyslné rozhraní mezi současností a staletou minulostí. A byl to snad závan jejího dechu, nebo tajuplný šepot zašlých Věků, jak se mně skutečně dotklo, či byl to jen Duch našich dějin? A zdali jsem mu i dobře porozuměl – nevím. Srdcem historika cítím, že ano, jenomže úsudek, bylo-li tomu tak skutečně, odkazují všem, kteří se nad staletími zapovězenému událostnímu příběhu zahlubují a zajisté uvítají i příležitost něco bližšího se dozvědět o dějinách oblasti a jejího starého hradu štěpanického, jenž na skalnatém svém podloží stále do modravé dálky hledí, staletí kolem plynou, a hradu dávno už není.

Pojďte a poslyšte o událostech dávných časů ...

(pokračování)

Benecko (poudačka)

Jan Buchar

Muj táta měl hospodu. Každou sobotu večír byla šenkouna plná karbaniku. Jako kluk sem rád při kartách kibicoval, a tak už co „dítě pouhé“ se učil mazať karty, což mně zvostalo donneška.

Vod karbaniku sem často zaslech: „Bejť na forhontě je lepčí, než mít na Benecku barák!“ Karbanici vědí, co to je forhont. A nevodborníkum prozradím, že to je nepaterná vejhoda vynášet kartu perní! A túletu maličkou vejhodu si u nás cenili víc než beneckej barák!

Přešlo pár desítek let a nnes – je Benecko krásný, slauný a bohatý legreační tředisko letní a zimní. Kúpa novejch vilek, řada hospod a hotelu. Benečáci pachtujou dejakou senničku luftákum, bohatnou a chválej si svý Benecko.

Prauda. Spočátku, dyž starousellici vidáli, jak se paničky a pánové rozvalujou pod hájem na sluníčku, verčali. Ale dyž nim zašli přinášet penízky až do baráku, velebili až do alelujá!

V zejmě nemlich tak! Zejma dlouhá, sněhu habaděj, krásný louky pro začátečníci, stráně jako do třechy pro pokročilý, čerstvej luft, žánná fabrika nim tam nečudi, na bytě všechno poholli. Benečáci vobrátili a místo dřívějšího mračení a proklínání se jen usmívaj a každý přání legreantu rádi splněj.

Sou dvě druhy legreantu.

Někery si hleděj jen svýho poholli a starou-selliku si neušimaj. Jiný sou cácnější. Rádi se dopisujou, jak tu lidi žijou, co dělaj, jak na těch stránich, loučkách a kamenitejch poličkách hospodařej.

Tak třá, seče chalupniček ruční kūsou trávu. Zastaví se u něj jeden takovej zjeda-vej lufták, chvíli ho pozoruje a pak si nevodpustí, aby sekáčoj neporadil.

Poudá mu: „Hospodáři, vy jste nepraktický! Vy sečete šmik – nic; šmik – nic! Kdybyste si tu kosu nabrousil ještě na druhé straně, mohl byste sekát: Šmik – šmik – šmik – šmik a to by vám to ubývalo!“

Sekáč vytáhne z huby fajfku a rozvážně mu poudá: „Pane rada, a nechtěli by taky, abych si ještě sterčil do peddele hrábě a zrouna to za sebou vobracel?“

Z knihy „Co se šustlo taky jinde“

Jan Buchar – spisovatel. (14. 4. 1895 ve Mříčné, 19. 3. 1988 v Jilemnici) byl český učitel ve výslužbě, lidový vypravěč a autor poudaček, které vydal ve třech knihách již v pokročilém věku.

Základní školu vychodil v Mříčné, měšťanskou chlapeckou školu v Jilemnici nastoupil v roce 1906 a na reálné gymnázium v Jičíně roku 1909, maturoval v roce 1913. Pak byl povolán na vojnu a odvelen na srbskou vojnu I. světové války. Po návratu z války složil doplňovací zkoušky a od roku 1919 byl učitelem v rodné Mříčné až do roku 1940, kdy byl zatčen gestapem, vězněn v několika koncentračních táborech. Na svobodu se dostal roku 1943 se zákazem pedagogické práce. Poté pracoval na rodinném statku a po osvobození se stal řídícím učitelem v Jilemnici až do roku 1950, kdy odešel do penze. Po mnoho let se věnoval kulturní činnosti, jako herec a dramaturg mříčenského a později jilemnického ochotnického divadla, muzikant jilemnické dechové kapely, člen pěveckého sdružení Krkonošští učitelé, člen estrádního souboru Osvětové besedy v Jilemnici jako nářeční vypravěč kerkonošských poudaček, knihovník MLK ve Mříčné a regionální spisovatel. Na tuto dráhu nastoupil až ve vysokém věku. V 78 letech (1977) mu vyšla knížka poudaček „Co kdy se u nás šustlo“, pak v roce 1980 „Co se šustlo taky jinde“ a 1984 „Bylo hůř a lidi nechválili“. Čtvrtého vydání své knihy se už nedočkal, „Starý kantor vzpomíná“ (1984) a ani doposud se už nikdo tohoto vydání neujal.

Každý z národů vzal osud do vlastních rukou

Uběhlo třicet let od rozdělení Československa na dva samostatné státy.

V roce 1918 se většina Čechů a Slováků hrdě přihlásila k nově vzniklému státu, tzv. Československé republice. Euforie, patos, nadšení provázelo rozpad vojensky a ekonomicky poraženého a rozpadajícího se Rakousko-Uherska. Do čela státu se postavil vzdělaný a fundovaný muž, Tomáš Garrigue Masaryk, zastánce ideje „československého národa“. Pouhých dvacet let trvala samostatnost státu, do jehož pohnutých dějin zasáhly hned dva totalitní systémy. Mnichovská dohoda z roku 1938 pohřbila československou demokracii, která byla po druhé světové válce vzkříšena ve značně narušené formě na pouhé tři roky. V únoru 1948 se chopili moci komunisté a dlouhých jednačtyřicet let vládli Československu svázanému marxisticko-leninskou ideologií, která se marně pokusila vymazat vzpomínky na masarykovské pojetí státu, založeném na demokracii, humanismu, spravedlnosti, reformačních ideálech a každodenní poctivé práci.

V té době měli za sebou Slováci nedůstojnou historickou etapu, během níž se v podobě tzv. Samostatného slovenského štátu přihlásili do řad spojenců nacistického Německa. Svou vinu alespoň částečně vykoupili tím, že na rozdíl od Čechů v prvních poválečných volbách v roce 1946, nezvítězila na Slovensku komunistická strana. Český a slovenský národ po roce 1948 pevně ukovaný v sovětském bloku, v jehož čele stál Svaz sovětských socialistických republik, prošel rozhodující zkouškou svého charakteru. Mnozí obstáli, mnozí selhali. Komunistická ideologie pokřivila páteř mnoha lidí, potřísnila svědomí mnohých Čechů a Slováků krví popravovaných a mučených odpůrců režimu, zlomila vůli většiny příslušníků obou národů bojovat s totalitním systémem, z celé řady z nich učinila své morální vazaly. Dodnes se obě země potýkají s trpkým dědictvím tzv. komunismu, jehož typickými prvky jsou lež, manipulace, nedostatek kritického myšlení, materialismus a nedostatek osobní hrdosti a sebevědomí.

Když byla Sametovou revolucí v listopadu 1989 smetena komunistická moc, rozezněly se prostřednictvím hlasů některých českých a převážně slovenských politiků zvony vyzývající k tomu, aby každý z národů vzal osud do vlastních rukou. Symboly postupného chátrání společného státu Čechů a Slováků se stali tehdejší představitelé, Václav Klaus a Vladimír Mečiar. Na povrch vypluly všechny potlačené negativní zkušenosti, které spolu aba národy sdílely. Hovořilo se o utlačování slovenského národa ze strany Čechů, o nerovných ekonomických podmínkách obou národů, přičemž to měli být právě Češi, kteří prý ze „společné domácnosti“ profitovali. Na obou stranách se objevily silné nacionalistické tendence s reziduí fašismu a národovectví.

Dne 1. ledna 1993 vstoupily do života dva nové suverénní státy. Česká republika a Slovenská republika. Hořkost, smutek, zklamání mnohých stoupenců federace z řad poli-

tiků, umělců, intelektuálů, ale i řadových občanů bylo doslova hmatatelné.

Naše společné cesty se rozešly. V obou státech přesto přežívají nejenom vzpomínky na kdysi sdílený společný stát, ale zdá, že obě země na rozpadu federace v mnoha ohledech „vydělaly“. Obě země jsou součástí západního kulturního okruhu, obě země jsou ekonomicky a politicky suverénní, jakkoli nelze počítat u malých států s iluzorní, naprostou, dominantní a a absolutní svobodou. V obou zemích převažují sympatie vůči kdysi „bratrskému“ národu. Církev československá husitská je jedním ze symbolů stále přežívající „jednoty“. Zapomenuty jsou chvíle, kdy byla většina československých duchovních na Slovensku vyhnána ze svých far po nástupu Tisova fašistického režimu. Na Slovensku máme své sbory, svého biskupa, své věřící. Bez ohledu na suverenitu obou pramenů ČČSH (českého a slovenského) nás může spojovat hned několik prvků. Víra v Ježíše Krista, masarykovské pojetí humanity a demokracie, které nedovolují, aby se ČČSH stala jakoby totalitní instituce, ovládaná manipulátory, špicly a materialisty. Právě následování Ježíšova evangelia může a má dávat sílu k tomu, aby si církev dokázala sama v sobě uchovat vůdčí myšlenku kritického myšlení a svobody svědomí, které z jejich členů, duchovních i laiků činí lidi vnitřně sebevědomé a svobodné.

MARTIN CHADIMA

Týdeník ČČSH, Královéhradecké diecéze, ročník 7, č.1. březen 2023

Jak vychovávat děti

Děti a příroda

*pokračování
Miloslav Rychlovský*

Když jsem začal chodit do školy, naši mne kamsi poslali. Bylo to v létě brzy ráno. Dal jsem se cestou ke druhé vsi a zabloudil. Doma jsem pak nic neřekl. Až za několik dní se u nás zastavil člověk, jenž mi tehdy ukázal cestu. Přišel se zeptat, jak jsem se dostal domů, a vypravoval našim, kterak mu bylo k smíchu, když mne slyšel naříkat, že už nikdy neuvidím to roztomilé zvíře, žlutého psa, kterého k nám nedávno někdo donesl. A vskutku, pokud se na příběh pamatuji, mohu říci, že jsem si v těch nesnázích na tatínka ani na maminku ani nevzpomněl, ale pomyšlení, že se už neshledám se svým psem, mne naplňovalo zoufalstvím. „Máš raději psa než nás!“ řekl

kdosi vyčítavě. „Jak by ne? Což se má tak dobře jako vy?“ bránil jsem se.

Vyprovázel jsem kdysi dcerku Vlastu ke škole. Na protějším chodníku vrtěl ocáskem pejsek. Vlasta hned: „Alíčku, Alíčku,“ pohládila ho, dala mu špičku rohlíku a pes zas spokojeně odešel. Několik kroků dál podle betonového plotu nedočkavě přecházela kočka, nastavujíc hřbet k pohlázení. Je zábavné a zajímavé pozorovat malé dítě, jak se seznamuje se psem. Zprvu bojácnost, pak útěk k matce, potom vysílání zvědavých pohledů a konečně smělejší přiblížení ke psu, jenž se pak stane milým společníkem, ano i ochráncem. Houf kachniček nebo kuřátek přivede děti

do takového nadšení, že se od nich nemožnou odloučit. Stejnou důvěru a přichylnost pocítují zvířata k dětem. Kočka, má-li kořata, nezná žertů, ale od dětí si je nechá hladit a brát do rukou. Je známo, že se děti znají se všemi psi a kočkami v celé městské čtvrti. Čím to je?

Pro dítě není zvíře nemá tvář. Dítě mu rozumí lépe než leckdy nám. A rozumět, již to znamená milovat. Pak je tu jakýsi přírodní zákon, který sdružuje všechno slabé, tedy také menší zvířata a děti. Mezi oběma je mnoho podobného. Mladá zvířata jsou veselá, hravá a šťastná jako děti. Ráda si s dětmi hraje, poslouchají je, slouží jim, dají se od nich učit. Panenky a plyšáky má dítě rádo, ale o zvířátkách říká, že jsou roztomilejší. Jsou živé hračky, jimž dítě dává svou duševní podobu.

O prázdninách jsem si s mladším bratrem stavěl holubníky a koupili si holuby. Chvilí jsme si s nimi hráli a potom šli na pole pomáhat rodičům. Po návratu matka uklízela ve chlévě, a když přišla do světnice, povídala: „Či je to holub na sousedově stodole? Snad ne tvůj?“

„To by mohl být, my jsme je s Tondou trochu poplašili, možná, že na noc vyletěl,“ odpověděl jsem

a vyšel ven. Bratr za mnou. Měsíc pěkně svítil, na stodolu bylo dobře vidět, a já volal na holuba. Ale ten se ani nehnul.

„Počkej, vezmeme žebřík a sundáme ho!“ řekl jsem. Šli jsme pod kolnu, vzali žebřík a nesli jej ke stodole. Postavili jsme ho na stodolu a já vlezl pro holuba. Šťastně jsem ho chytil a slézal. Když jsem byl v polovici cesty, smekla se mi noha a spadl jsem. Holub mi uletěl. Druhý den ráno jsme ho šli hledat. Konečně jsme jej chytili a donesli

domů. Od té doby jsme již holuby neplašili. (Úkol třináctiletého žáka.)

Nejsou všichni hoši jako tento; někteří mučí zvířata. Nechci zde jmenovat řadu zkušeností, jež jsem vzal rovněž ze žákovských úkolů. Kočky, veverky, krtci, žáby jsou věru od hochů trápeni. I děvčata, sice zřídka, trápí zvířata někdy velmi krutě. A tak máme děti, které jsou vtělená láska a něžnost ke zvířatům, samy by nejedly, aby svůj chléb mohly rozdrobit ptákům nebo rybám. Bohužel jsou jiné, které když uvidí veverku nebo lasici, se probudí taková vášeň, že po zvířeti stílí z praku nebo je kamenují. Takovým dětem třeba věnovat pozornost, nemají-li z nich vyrůst zločinci. Citová stupnice, kterou je vyjádřen vztah dětí k přírodě, má značné rozpětí. Nejvíce děti se pohybuje asi uprostřed, zvláště jsou li v partě s násilnickým vůdcem. Není těžké v nich probudit vražedné pudy, ale lze také v nich bez obtíží vypěstovat lásku k přírodě a ovšem i k lidem.

Známe k tomu bezpečnou cestu. Ten hoch, který nafackoval dvěma chlapcům, kteří trápili žábu, je týž, který popisuje svůj příběh s holuby. Je známo, že děti, které samy chovají zvířata, třeba to byli jen králíci, kavka nebo hrdlička, jsou citově probuzenější než ty, jež této zábavy až starosti nemají, a budou mít asi taky lepší vztah k lidem. Tak jsou zvířata v jistém smyslu vychovateli a našimi pomocníky.

Podobně lze utlumit i jiný ničivý pud. Děti lámou větve, trhají a zahazují květiny, rozkopávají neznámé houby a pod. Kdyby každé mělo doma záhonek s květinami nebo zeleninou, nedělalo by toho. Své květiny a výpěstky považuje dítě za nejkrásnější a nedovolí, aby se jich někdo dotkl. Pak taky pochopí, že ani jiným nesmí škodit.

Nemohou-li děti pěstovat květiny a chovat zvířata, je třeba vodit je do přírody, aby viděly její vznešené dílo, a vysvětlovat jim, že člověk nemá práva je ničit.

Třeba dbát, aby styk se zvířaty neohrozil děti na zdraví. Mnoho vynikajících lékařů považuje právě psy za nebezpečné přenašeče chorob. Tvrdí, že šíří psí tyfus – štu-

garskou nemoc (leptospirosu). Zaschlé psí výkaly způsobují prý kožní vyrážky a dýchací choroby. U psů se vyskytují vnitřní cizopasníci, a když odejdou z těla, dostanou se vyschlé na člověka. Zejména psí jazyk je nečistý a přenáší mnohé choroby. Je proto velmi nebezpečné nechat se olizovat psy.

Pokračování

BULVÁR ZTRACENÝCH ILUZÍ

Konec snů

Slavomír Ravik

Dějiny neznají žádné návraty; jsou jen trvalým řešením neřešitelného, jsou permanentní krizí lidí, národů a států, již čelí zase jen lidé, národy a státy.

Filosof Ivan Sviták

Škoda, že lidé nestudují dějiny, které mají být učitelkou lidstva. Alespoň Cicero nám vzkázal, že „historie je svědectvím času, světlem pravdy, životem paměti, učitelkou života, zvěstovatelkou dávných dob“. Kdyby si totiž lidé zopakovali nahromaděné zkušenosti, zkrátili by si cestu věčného opakování omylů.

Zejména to platí o převratech, o válkách a revolucích, pokaždé v jiných kulisách a v roztočném personálním obsazení. Což se týká jak buržoazních revolucí, tak socialistických pokusů ale i tichých převratů s iluzemi pravdy, lásky a svobody. Žádný z těchto naivních slibů není realizovatelný, jak si myslíme, že dne na den náhlou proměnou. Je to sice cíl, k němuž lidstvo míří – avšak ten končí za horizontem našeho času. Čím více se k tomuto cíli blížíme, tím víc se nám horizont vzdaluje. Možná proto, že ta kapka snahy a naděje není ani přesvědčivá, ani zřetelná a rozplývá se v mlžném oparu.

Tak při každé historické proměně jde o nápodobu Kolumbovy plavby přes Atlantický oceán. Ačkoli tento janovský mořeplavec mířil k indickým břehům, přistál nakonec u pobřeží jiného kontinentu, než původně zamýšlel. Jde tu však o podstatný rozdíl – jestliže Kolumbus alespoň objevil Ameriku, což bylo pokládáno historický triumf, naše putování světem konce minulého a současného tisíciletí se proměnilo jen ve hřbitov snů a iluzí.

To je důvod, proč se bez skandalizování a bez zášti zamýšlíme nad jednou tváří novodobých dějin jako nad velkým poučením pro příští futurologické programátory lidského vývoje. Autor dějin Pařížské komuny, Hippolyte P. Oliver Lissagaray (1838–1901) nám alespoň zanechal následující varovná slova: „Kdo lidu vypráví falešné revoluční dithy-

ramby (chvalozpěvy), měl by se trestat, právě tak jako zeměpisec, který navrhuje falešné mapy pro námořníky.“ K tomu ovšem dodejme, že odpovědnost těch, kdož kormidlují naše cesty je mnohem větší, než vina neschopných kartografů – podle politických map a programů se totiž neplaví jen kocábky s několika muži na palubě, ale plavidla se stamiliony bezmocných pasažérů.

Je pozoruhodné, co poznamenal na naše téma kupříkladu Bedřich Engels: „Lidé, kteří se honosili, že udělali revoluci, vždycky ještě hned nazítří viděli, že nevěděli, co činí, že se provedená revoluce vůbec nepodobá té, kterou chtěli udělat. To je to, čemu říká Hegel ironie dějin, ironie, které uniknou jen málokterí historičtí činitelé.“

Doufejme, že oba „klasici“, Marx a Engels, nakonec z jiného břehu mají možnost nahlédnout na děje, které vyvolali. Ani oni „nevěděli, co činí“, když s neuvěřitelnou suverénností nastavili nejen mapy, ale i kompasy příštích generací. T.G.Masaryk ve své době napsal výstižnou poznámku na adresu této dvojice: „Engels mluví o otázkách nejtěžších s jistotou závidění hodnou.“ K danému tématu se sice vyjádřil antický státník a myslitel Cicero, poznámkou, že dějiny jsou „vrcholným uměleckým dílem“, ale kdyby sledoval naše počínání, musel by také dodat, že na tomto kumštovním díle pracují většinou diletanti, a začasť i vyložení ničemové. My bychom mohli při porovnávání revolucí a převratů poznamenat, že na počátku, tedy v první fázi, zahajují revoltu snílkové a iluzionisté. Ve druhé fázi se – často s neuvěřitelnou úderností – ujímají své role vypočítaví rošťáci, aby v posledku posbírali všechny možné plody vyložení gauneři.

Teoretikovi, který se pustí do studia revolt, by tedy neměl uniknout jeden společný jmenovatel, jemuž je vlastní příběh všech bouří a významných revolucí. Z pozorování vyplývá, že vlastní revoluční pohyb začínají jiní lidé než ti, kteří tento pohyb uzavírají. V první vlně hrají první roli lidé hlasitých výzev a slibů, kteří svými polnicemi volají davy do bouře. Ve Francii to byli například encyklopedisté, kteří připravili půdu pro revoluční vzplanutí. V Německu to byla již zmíněná dvojice, Marx a Engels, kteří napsali scénář světové revoluce.

Pak dojde na revolucionáře, zprvu umírněné a nakonec fanatické. Jakmile dochází k posunům doleva, zvyšuje se stupeň teroru, který má nejrůznější podobu – jednou je to gilotina, jindy to jsou šibenice, střelba na popravištích, nebo v posledních časech noblesnější metody v podobě inkvizice, kádrování, lustrace, čistky jako výkon spravedlnosti. Jestliže v případě poprav jde o holý život, následkem čistek je odrovnání skutečných nebo potencionálních odpůrců. Tak jsou odstřiženi od dějin často lidé nadaní, upřímní a poctiví, kteří jsou často odstaveni od společnosti doživotně. Nemluvě o tom, že sami nesou jizvy na duši až do konce života.

Představitelé společenského pohybu se zbavují i řady původních stoupenců, a co se zástupů týče, ty jsou nuceni k přizpůsobení a k vlastnímu pocitu „šťastí“ manipulací i hrozbou násilí. Každá revoluce se snaží získat co nejsilnější podporu, a tedy ji nestačí běžní nohsledi, násilníci, prostomyslní vyznavači, kteří se ochotně účastní každé ničemnosti. Nakonec se pokouší znásilnit svědomí svobodných a zdánlivě svéprávných občanů.

V revoluci začíná platit starý Grashamův zákon, podle něhož vždycky horší měna vytlačuje měnu lepší, hodnotnější a vyšší. Převedeme-li toto měřítko Grashamova zákona do společenských poměrů, tedy osoby průměrné, ba podprůměrné, vylučují ze života a z revolučního kvasu občany kvalitního ducha, nadané svědomím a osobitou kulturou. V podstatě jde o eskalaci násilí pod nejrůznější způsobou. Psychický tlak, skrytý, utajovaný teror, se zprvu vybíjí v úzkém kruhu stoupenců, později na širších sociálních skupinách za radostného nadšení davů. Vedle nich se do tohoto chumlu noří i sportovci moci, kteří často sloužili starému režimu a nyní ochotně převlékají kabáty, ale také sociální živly, luza, jež se k provedení převratu ochotně propůjčí, a všichni dohromady jsou posléze manipulováni směrem, v němž se má napřít tlak na potencionální opozičníky.

To se děje pokaždé v trochu jiném odění, v různých kulisách, někdy se stírlí ve velkém, jindy jen ve výjimečných případech, někdy se násilí provádí v sametových rukavičkách a moderní společenské poměry zjistily, že lze člověka zahubit nenápadně, prostě jen stresem. Autor těchto úvah svého času sepsal vývoj jednoho takzvaného normalizačního období a shledával, jak stoupala při prvním úderu sebevraždnost, nádorová onemocnění, jak zástupy citlivých občanů plnily psychiatrické ambulance a kliniky.

Součástí převratů jsou i seznamy opuncovaných „protivníků“, jichž se – někdy z důvodů konkurenčních – potřebuje nastupující legie zbavit. Jindy jde o pouhou mstu, zneužití archivních dokumentů, které sahají i o půl století zpátky. Tak se rodí společenská tíseň, násobení zvůle, a protože se i mocní bojí o svou kůži, emoční tísní nakonec trpí společnost jako celek. Přitom se převrat – a to je další společný znak – organizuje s dlouhým předstihem, nejspíše uprostřed zpravodajských služeb zainteresovaných mocností, a v zemi, v níž se střetávají cizí zájmy, vzniká nepatrná zájmová skupina, jádro příštího převratu. Ta, protože jde o malou hrstku, se snáze dohodne na společném postupu, než váhající intelektuálové, kteří si nechtějí umazat své ruce, zejména jsou-li ještě navíc mravně ukotveni.

Tudíž na počátku se stávají nejochotnějšími stoupenci převratů vyložení deprivanti, psychicky nahlodané bytosti. Nebylo by nezajímavé podívat se v této souvislosti na vůdčí postavy v těchto dramatických vlnách času. Našli bychom mezi nimi bezpočet lidí intelektuálně zanedbaných, a po morální stránce i vyložené mrzáky. Psychiatři by je jistě rádi přijali jako pacienti – bohužel k těmto logickým koncům nedochází, a tedy odbornou pomoc nahradí psychofarmaka nebo alkohol.

Ale převratové časy mají ještě další společnou vlastnost: pokládají se za vyvrcholení společenského vývoje a za naplnění dějinného osudu. Kdyby se ovšem věnovali představitelé nové moci historii, shledali by, že tomu tak ani v jediné epizodě dějin nebylo. Marné jsou ovšem poznatky dějepisců, jestliže před nimi zavíráme oči. Přestože se tedy bouřliváci bláhově domnívají, že jim budou potomci závidět, nakonec spadne opona a nové pořádky, které nastolili, budou mít podobné rysy jako společnost, kterou porazili. Nastupují byrokraté, grázlové a syčáci sklídí úrodu, kterou sami nezaseli, a tedy i často hořekující dědici času, zdali nám tohoto pokusu bylo třeba. Rozhodně utrpí mravy, o něž nám v původních programech šlo. Nebudeme-li hovořit o loupežích, tedy ani prostředky,

již bylo použito, nelze posvětit. Spisovatel Karel Čapek k účelu, který světi prostředky, kdysi řekl, že „začasto se tohoto účelu nedosáhne a z celého nástroje čpí naopak jen ty neposvěcené prostředky“.

Nakonec se ovšem potvrdí slova klasiků marxistické teorie, kteří (netušíce, že se to bude týkat i jejich revolučních pokusů), shledali, že k převratům dochází tehdy, když mocní shledali, že jejich staré metody selhaly, když sami dál nemohou, a když jejich poddaní už nadále nehodlají snášet břemeno jejich moci. To je tedy klíč k odhalení tajemství všech mocenských uskupení na této planetě – bez výjimky. No a pokaždé se začíná znovu dalšími pokusy, do nichž jsou zavlečeny miliony lidských osudů.

Příště pokračování

Z knihy „Bulvár ztracených iluzí“ vydané v nakladatelství FUTURA v Praze roku 2019.

TŘI Z TĚCH PRVNÍCH

Kdykoliv napadne vysoko sněhu a k nádražím se trousí skupiny lyžařů, aby tam někde na horských svazích prováděli své bílé umění, zavzpomínám na tři propagátory „prkýnek“ u nás, na tři proslulé praktiky–lyžaře, a to na **Aleše–Lyžce**, (1862–1927), štěpanického **Jana Buchara**, a jilemnického **Jindru Ambrože**.

Z populární trojice těchto sněhomilů, zvoucích po několik desetiletí svými nadšenými články mládež i dospělá do končin, jež bývají od října do května zaváty nádherným sněhem. Žije a snad si i dosud zalyžaří už snad jen Ambrož! **Aleš–Lyžec** odešel před třinácti lety a jeho rov je v Bosni u Mnichova Hradiště, je teď jistě vysoko zavát; řídícího učitele Jana Buchara pak, po sedmdesátce, připravil o život v Praze těžký úraz.

Tito tři byli nejen výbornými lyžaři, nýbrž také znamenití dopisovatelé několika pražských listů. Každý, kdo holdoval turistice a lyžařství, těšil se na jejich články, líčící slovy jakoby přímo v tom pohádkovém kraji natrhanými, krásy tamní přírody, a to jak jarní, tak i letní, podzimní a zimní. Jejich péro měnilo se ve štětec umělce, když prali o vysokých návěších a závěších, jež pokryly bělostnými závěsy smrčiny, krákvíci a kleč. Mistrem slohu byl zejména Aleš–Lyžec, znamenitý znalec morén, flory a půvabu i záludnosti hor. Povoláním svým na krátký čas učitel, pak, při nepatrné pensičce žijící spisovatel, vzpíral se názvu „lyžař“. Tvrdil, že lyžař je ten, kdo lyže vyrábí, jako kolář dělá kola, pekař peče housky, truhlář dělá truhly, stolař stoly atd. Kdo však na lyžích jezdí je přece lyžec, kdo chodí je přece chodec, kdo běhá je běžec, kdo plave je plavec atd.

Josef Aleš–Lyžec, synovec Mikoláše Alše, byl by dnes měl bezmála osmdesát let. Ale kdo ho znal v jeho padesátce nebo šedesátce, viděl by v něm, bělovousém muži, již tenkrát starce! Ve svém omšelém širáku a skořicovém kabátě s tlumokem na zádech, se sukovici v ruce, byl stále na cestách, a nejvíce na cestičkách v tom horském kraji, který znal jako málokdo. Nesporně byl trochu podivín a plachý člověk, ale inteligence jeho byla nevšední.

Nad to byl rozený básník a rozený kreslíř! V pamětních knihách na různých turistických místech našly by se ještě jeho dovedné kresby, prozrazující pokrevnost s Mikulášem Alšem.

Zatím co Ambrož a Buchar psávali do „Národních listů“ a „Národní Politiky“, psal Aleš-Lyžec do „Času“. Znal několik jazyků, a když ho krutá zima zahнала do skromné chaloupky, kde žil při houbových polívkách, černém kubovi a bramborách, studoval – podle tvrzení svých intimních přátel – ještě další a nové řeči, snad jen proto, aby mohl číst knihy, které ho zajímaly v originále. Svoji velikou lásku k přírodě, zejména v zimě, vyznal ve vzácné dnes již knize vydané v roce 1909 „Obrazy horské zimní krásy“. Jeho strýc Mikoláš Aleš mu k této knize v roce 1908 nakreslil titulní list, kde ho zobrazil, jak za větru sjíždí na lyžích lesem ještě s jednou holí.

Nejméně dvě desítky let žil v horách, ale po padesátce mu působilo drsné povětří již potíže. Soužila ho záducha, snad i průduškový katar. I bolestivý zánět trojklanného nervu si ulovil, jak sám vyprávěl, když uháněl kdysi za ledové metelice, která vytvořila na jeho vousech rampouchy. Byl proto nucen z hor odejít do krajů mírnějších, do rovin. Ale dlouho už tam nepobyl! Stýskalo se mu po člověku božím, po dalekých výhledech, po stráních líbajících se s oblohou, po studánkách čistých jako oko dítěte, po nádherných květech hořce, po bystřinách v nichž se míhali bleskurychlí pstruzi, po pitvorně zkroucených kosodřevinách... slovem po všech těch pohádkových vidinách hor. V městečku, kam se uchýlil, dařilo se mu jako orlovi, smutnému a stýskavému i v té nejkrásnější voliéře. Aleš-Lyžec uzavíral se do sebe, chřadl, až tiše dohasl v Bosni u Mnichova Hradiště.

Daleko známější ve veřejnosti byl **Jan Buchar**, přes čtyřicet let působící jako učitel a pak řídící v Dolních Štěpanicích. Také on patřil k průkopníkům lyžařství u nás a již od roku 1891, tedy bezmála před půlstoletím sjížděl na lyžích horské svahy. I mezi zakladateli jilemnického klubu „Ski“ byl tento neúnavný nadšenec a propagátor krásného sportu.

Neméně a stejně jako jilemnický tajemník a pak ředitel obecních úřadů **Jindřich Ambrož**, zasloužil se Buchar také o turistický ruch. Stavba noclehárna a chat, pořádání spousty výprav a zájezdů, jež Buchar vedl, a v neposlední řadě jeho skvělá přednášková činnost nebudou nikdy turisty zapomenuty! Jeho odchod ze života byl tragický. Muž, který unikl nejednou bílé smrti za největších vichřic tam v horách, který se zúčastnil nedjednoho zachraňování zbloudilých nebo sněhovou lavinou zasypaných, zahynul 10. října 1932 pod koly nákladního auta na Národní třídě v Praze při přecházení jízdní dráhy.

Vzpomínka na „Tři z těch prvních“ lyžařů nemá však jen ráz osobní hold památce dvou těch zesnulých a pozdrav Ambrožovi živému. Připomíná nám ještě něco: jak zdravá myšlenka ušlechtilého sportu úžasně se rozmohla, ačkoliv i když „ti tři“ a několik jiných začínali před půlstoletím jezdit na lyžích – setkávali se neporozuměním a smíchem svého okolí.

„Tento sport nemá u nás budoucnosti!“ bylo vyřčeno v oné době.

Dnes arci vidíme, jak mylné mohou být takové dohady a proroctví. A to také patří k zásluze těch tří!

Napsal autor pod značkou T. –Z. do Národních listů 1939, ročník 79, 25. 12. 1939 č. 48–2

Obrazy zimní horské krásy

Aleš-Lyžec

PŘEDMLUVA

Svaz lyžařů v království Českém pověřil mne čestným úkolem, abych napsal do této knihy několik slov úvodních. Činím to milerád.

Již dvě desetiletí rozvíjí se u nás krásný a zdravý sport lyžařský. Nehlučné byly jeho počátky, a více let uplynulo, než jízda na lyžích došla vážného ocenění. K prvním pokusům lyžařů, arcí nevalně zdařilým, přihlíželo se s nedůvěrou a škodolibým výsměchem.

Ale zájem o lyžbu vzrůstal, zvláště pak v našem podhoří krkonošském lyže dojista zdomácněly. Slouží tu nejen k zábavě, ale staly se praktickým, nepostradatelným vozidlem lesníku i prostému horalu.

Sdružení lyžařská zabezpečila záhy trvalý zdar české lyžbě. Nejprve Český krkonošský spolek Ski v Jilemnici, potom zejména lyžařské kluby v Praze, ve Vysokém nad Jizerou a posléze v Plzni zvláště se vyznamenaly ideální snahou o zdokonalení a rozšíření ušlechtilého sportu. Pořádají každé zimy velké mezinárodní závody, udržují styky se vzdálenou severskou cizinou, kolébkou lyžařského sportu, a podnikají společné výlety na hory, na bělostná temena Krkonoš i do pralesů rozlehlé Šumavy.

Zvláště Českému Skiklubu Praha a Kroužku plzeňských lyžařů staly se časté zájezdy na hory vzácným požítkem, ano i zvykem. K Pražanům věrně se druží domáci, Jilemničtí a Vysočtí, všichni pak svorně se přičiňují o rozšíření známosti horské zimní veleby a krásy přednáškami, projekcemi fotografických obrazů a referáty v časopisech doma i v cizině.

Již netřeba strachovati se zimy v našich horách. Zvláště na lyžích důvěrněji přátelíme se s ní, vznešenou a roztomilou kouzelnici. Hloučky českých lyžařů se množí, vzrůstá i počet českých zimních turistů v místech ještě před čtvrtstoletím pustých, nepřístupných. Kéž stále výše pnou se ideální snahy jejich ku poznání a ocenění pravé podstaty zimy (i zimy v kraji), zvláštností a krás pohraničních plání a mohutných svahů, půvabů hlubokých údolí, tichých samot jejich a lesů, ku prohloubení a produševnění turistických požitků vůbec.

Nechť jim dopomůže k tomu tato první česká kniha o zimě, jejímž autorem jest upřímný ctitel hor a sněhu, ať tato kniha je pobídkou k dalšímu pokroku a rozkvětu lyžby a zimní turistiky v zemích koruny České!

Avšak nemám nejmenší obavy o další zdar obého, zvláště pokud se týče krkonošského našeho kraje. Či mládež, toho i budoucnost, a svěží, nadějný dorost náš z těch duší jest oddán královskému ze zimních sportů – lyžbě – a jistě bude jí věren! Sám přičiňuji se o to ze všech sil a bohdá vytrvám i potom ještě, až hlava má pobělí tak dokonale, jako vrchy Krkonoš v zimě.

V Dol. Štěpanicích u Jilemnice, 16. XI. 1908.

Jan Buchar, řídící učitel v Dol. Štěpanicích,
čestný člen lyžařských klubů a spolků v Jilemnici a ve Vysokém n. Jiz.

I. ZIMA NA KRKONOŠÍCH I

ÚVOD.

Nemilá je černá, blátivá zima v kraji! Ovšem také pobělí vrchoviny a rovinky jeho na několik hodin, den i několik dní a mrazem ozdraví ovzduší, ale kolik slot vystřídá vzácné ty úsměvy její! Kolik dní, ano celých týdnů od listopadu do března je s chladným deštěm a nezdravými, chřipkovými výpary všeho, co na pusté, vlhké zemi odkryto zahnívá! Není divu, že čtyři zimní měsíce zdají se lidem v kraji věčností, že se radují, sotva skřivánek zavrzá a kočičky se sněženkami se ukážou, že vítají písňemi již v březnu květné jaro a všeho dobrého se nadějí jen od teplého léta. Horal své čtyři měsíce chladného, na přírodní dary skoupého léta nepomlouvá tolik jako lidé v kraji svou, dlouhou, zimu. A podle ní, rozmarné, vrtošivé, představovali si a ku podivu až doposud ještě si představují zimu na horách jako zhoubnou litici, lidem i veškeré přírodě protivnou. Ale kterak ji křivdí!

Morana na horách je sama krása a zdraví, téměř stále, od začátku až do konce bílá, čistá a jen někdy a někde zlá a krutá. Horalé smiřují se s ní lépe než v kraji, oni ji milují a obdivují stejně jako své krátké léto, neboť je stejně velkolepá, jak vznešené jsou jejich hory. My lyžci jsme s nimi za jedno.

VI. kapitole na 28 stránkách s 8 černobílými fotografiemi popisuje zimu v Krkonoších i s jejími tehdejšími strážněmi, krásami a úkazy po stránce všeobecné, meteorologické, geologické a estetické i s možnostmi sportovními. Jelikož takové zimy ještě pamatují ještě snad jen dnešní osmdesátníci, nechám její obsah jen těm zájemcům, kteří si obsah stránek musí najít na internetu, protože kniha je velmi nedostupná. Dalšími kapitolami bych rád na pokračování posloužil v Poslu.

II. ZIMNÍ TURISTIKA.

Dnes nelze již mluvit o Krkonoších v zimě nepřístupných. Avšak dovídáme-li se přece někdy o přerušeném spojení výší s údolími nebo slezské strany s českou, týká se to obyčejně jen některých míst a obtížnějších výstupů, na př. roklí a nesnadnějších cest z Labského dolu k Labské boudě, ze S. Petra k Rennerově boudě a z Obřího dolu a Melzrova na Sněžku, přechodů v zimě vůbec zřídka používaných, na př. z roketnických Dvoraček Malou roklí Kotelnou do Mísečných bud. Všude jinde a vždycky kropě, lyže, rohačky a menší sánky místní spojení a turistiku zvláště nejen stále usnadňují a bezpečnou činí, ale také znamenitě urychlují a zpřijemňují. Zimní turistika se vzмáhá rok od roku. Hotelieři předních bud odhadli počet rohaček koni do hřbetné výše loni vytažených nad 6000, menších vozidel sportovních též na tolik, počet zimních turistů vůbec na 26 000. Nemálo je zámožných, kteří i v zimě pobudou na horách týdny. Nejvíce návštěvníků je ze severního Německa a z těch nejvíce z Vratislavi, z Drážďan, Berlína a Lipska.

V tisících německých turistů naší téměř se ztrácejí. Kolikrát pobyl jsem v Krkonoších v zimě 3, 4 dny a neslyšel jsem od Sněžky po reiftrégl českého slova! Mnohým našincům zimní výlet do hor jest až dosud sportovním výkonem, i když jsou ozbrojeni jen holí. Jako by šlo o výpravu k severní točně! Avšak i u nás přičiněním a obětmi lyžeckých a tu-

ristických klubů, zejména vytrvalou prací jejich horlivých činovníků stále přibývá přírody milovných, kteří se přesvědčili vlastníma očima, že Krkonoše jsou v zimě jen výjimečně strašné, a vždy krásné, ano i velikolepější než v létě, poněvadž jsou velehorám podobnější. Jen tenkrát porozumíte jim v létě dokonale, poznali-li jste je také v šatě zimním, a tím více si je zamilujete.

Překvapí vás, vydáte-li se na ně uprostřed nebo ku konci zimy poprvé. Jako by se staly jiným světem! Sníh změní je k nepoznání. Ty tam jsou letní cesty, kamenná pole na kupách zmizela, po kleči ani stopy, ze smrků horních krajů lesa a na pláních jsou sněhuláci, také stavení a skály na vysokých hřebetech vězí v ledném šatě. Vše rozsáhlejší, alpsky mohutné, tišší, intimnější, zvláště stranou od vyšlapaných cest a ve všední dny.

Sezona **rohaček** jest od vánoc do velikonoc, ačkoli domácí lidé ji začínají někdy již v říjnu (1905) a končívají nezřídka začátkem máje (r. 1902 v polovině máje). Silní spolehliví lidé rohačky řídí. Sedíce vpředu mezi sanicemi obloukovitě vysoko zahnutými jako rohy drží je pevně rukama, dovedou saně zdržet a brzdit nohama na místech srázných a pustit šípem, kde není nebezpečí. Jsou-li rohačky zdola, vystoupí obyčejně dva, jeden vede koně a svádí jej dolů, druhý, řidič sání, sjíždí s turistou. Na výstup 5 – 800 m relat. výšky o dráze 5 až 10 km je potřebí 2 až 3 hodin, dolů rohačky sletí za 10 až 30 minut (podle jakosti sněhu). Platí se 7 až 12 K tam i zpět. Není to mnoho, povážíme-li, že těm lidem jest pečovati o dráhu, odkliditi závěje neb nahrnouti sněhu, kde vítr jej sfoukal. V lednu, únoru a březnu dráha vytvoří zářez půl až půldruhého metru hluboký, v němž i strašpytlové bezpečnými se cítí. Poněvadž řidič–horal obyčejně prodělal krušnou školu svážením dříví, nelze ani mluvit o nebezpečí jízdy. Takovému zkušenému, v obezřelosti až do virtuosity vycvičenému drvoštěpu, který sám a sám sjíždí s 5 až 6 centy dříví, arcí brzděnými, také s nákladem sena v zimě po krkolomných příkroutinách, který od útlého mládí na rohačky je zvyklý, je hračkou svěztí člověka, aniž potřebuje jiného kormidla a jiné brzdy, kromě svých nohou. Jemný tah rukama, drh patou v pravý čas zmůže nebezpečí, jež by síla Herkulova neodvrátila o vteřinu později ani napětím veškeré síly. Dovede sjížděti srázy Sněžky, Kozího hřbetu od Rennerovy boudy, Studničné a Stožku k Sv. Petru, ano odváží se i do Labského dolu od Labské boudy, do Kotelné rokly a do kotliny Malého jezera. Sám jsem viděl 14. dubna 1906 po zledovatělé klikatině staré cesty se Sněžky velmi rychlý, šťastný sjezd dvou saní (s pánem a paní), řízených statnými chlapíky.

Na lehounkých **sportovních sáňkách** zkušený sáňkař sjíždí bezmála rychlostí vlaku. Naši sjížděli se Žalého (1012 m) mimo Zlatou Vyhliďku Mrklovem až k Jizerce pod Dol. Štěpanicemi (téměř 10 km o spádu 600 m) po dráze až do zimy 1908 neupravené obyčejně za necelou půl hodiny. Po náležité úpravě terrainu docílí se jistě rychlosti větší. Nad Janškými Lázněmi je zvláště pěkná závodní dráha 3,5 km o spádu asi 500 m (od Zinneckových bud), na níž potřebí vzhůru dobré půldruhé hodiny, ale dolů sportky sjedou za necelých 5 minut (až do nádvoří lázní).

Nejstarší sportovní dráha v Krkonoších (pro rohačky a sánky) je z Hraničních bud nad M. Úpou k městu Schmiedebergu ve Slezsku. Nejživější trati jsou z Petrovy boudy do

Agnetendorfu ve Slezsku (na 2500 rohaček v jediné poslední zimě), z téže Petrovky do Spindelmühlu, z Nové Slezské boudy do Schreiberhavy, z bud Hamplovy a prince Jindřicha do Krummhüblu a ze Spindlerovy boudy do Hainu ve Slezsku. Z Vratislavi lze vykonat zimní výlet do Krkonoš za jediný den, z Prahy potřebí půldruhého dne, nejméně jednoho dne s předcházejícím noclehem. Centra zimního sportu v německé části hor jsou Vrchlabí, Spindelmühle a Jánské Lázně.

Krokve neb krokě (název zobecnělý jest kropě = Schneereifen) byly před 20 lety v horách vedle rohaček jedinou možností dostat se v hlubokém sněhu z místa na místo. Jméno snad mají od krákvíčí (kleče), z jehož větví byly pleteny. Nyní základem jejich jest vysoká, mírně oválná obruč (dřížka, štěpina) s řídkou sítí provázků uvnitř a kouskem kůže uprostřed. Upevní se k nohám podobně jako lyže. Obruč s provázky přidá chodidlům šíře, tudíž v kyprém sněhu jen málo se boří. Ale přece jen chůze po nich je zdoluhavá, nepohodlná, únavná. Kropí upotřebují doposavad turisté i horalé, také lesníci a dřevorubci, shledávají-li po lese sdělané, v hlubokém sněhu zapadlé dříví.

Nansen svými slavnými, hrdinskými výpravami Gronskem a k severní točně nejen dopomohl zimě k větší pozornosti a cti, ale také l y ž í m z prastarých vlastí jejich severských do středu Evropy. Sám ve spisech svých nadšeně velebí lyžbu a doporučuje ji zvláště mládeži jakožto nejkrásnější a nejzdravější všech zimních sportů a nejlepší prostředek zimní turistiky. Však jako u nás, tak v Alpách zimní turistika teprve lyžemi měrou netušenou se rozvíjí.

Lyže (lyže, název ruský, ski = šji, v řečech severských) na horách předčí všechna ostatní vozidla. Sáně i sánky potřebují vyjetých cest, ale na lyžích možno se odvážit téměř všude, jen skalní srázy, hustý les a zlednělé plochy vyjímaje. Viděl jsem 3. dubna 1904 několik odvážných junáků, ani sjeli šťastně s východní Studničné (Stemboden, 1560 m) Woerlichovým koutem do Obřího dolu (500 m srázu na 1,5 km).

Let lyží po svahu suchým, prašným sněhem jest rychlejší letu sportovních sáněk. Se Žalého k Jizerce lyžec sjede za 25 minut, od Petrovky ku stoku obou labských vod k (Mädelostegbaude, 500 m spádu na 5 km) za 8 až 10 minut, od Petrovky do Agnetendorfu ve Slezsku (700 m spádu na 6 km) mu stačí 9 minut. I po rovině vyškolenému lyžci cesty rychle ubývá. V suchém, kluzkém sněhu stačí páru klusajících tažných koní (kočárových). O nordických hrách ve Stockholmu r. 1901 projel Fin Autio 30 km po rovině jako stůl za 1 hodinu 46 minut, tudíž 1 km za 3 a půl minuty. O nordických hrách v Kristianii 1903 Nor Hovelsen ujel 55 km nerovné dráhy za 4 hod. 17 min., tudíž 1 km za 4 min. 40 vteřin. U nás p. Hanč, člen Česk. krkonošsk. spolku v Jilemnici, o závodech ve Vysokém 1907 urazil na nerovné půdě 10 km za 40 minut. O závodech v Mrklově u Jilemnice 1908 slečny B. Bucharová a A. Hanušová ujely 1 km za 4 min. 43 vteř., sl. B. Hanušová za 5 minut. Na bruslích na ledě ovšem lze docílit rychlosti mnohem větší. O závodech v Cellovci 1908 projel Nor Mathiesen 10 km v 18 min.

Na české straně Krkonoš lyžili první harrachovští lesníci a hajní. Před dvaceti lety vysoká zvěť v horských lesích jilemnického panství hrozně trpěla, poněvadž spousty sněhu

často jí bránily dostati se níže k zásypům, a také hajným, jen kropěmi ozbrojeným, kteří měli opatrovati zvěř obrokem i ve vyšších polohách, závěje byly nezdídkou nepřemožitelnou. K radě švédsko–norského vyslance ve Vídni hrabě Jan Harrach poručil objednat z Norska první ski svému lesnímu personálu r. 1887. Hraběcí vrchní lesmistr, zvěčnělý Ludvík Šmíd, ujal se lyží s mladickým zápalem, a jeho příkladem důvtip, čilost a vytrvalost českých lesníků brzy pronikly všechna tajemství cizokrajného lyžeckého umění. Lyže v horách i podhoří konaly divy, tudíž brzy zdomácněly nejen na Jilemnicku, ale na všech pomezích horách severních. I v kraji jednotlivci pokoušeli se o lyžbu, Pražané již 1887. Roku 1890 kolář Soukup v Branné u Jilemnice zhotovil první lyže podle norských vzorů návodem a pod dozorem Harrachovského lesního inženýra, nyní lesmistra p. Ferd. Reicha. Týž pán, velezasloužilý o zdar české turistiky v Krkonoších, je z nejstarších lyžců českých. V Jilemnici vyrábí lyže od roku 1892 pan V. Lorenc, jehož důvtip a práce dobyly od toho roku ve výstavách již 15 medailí a diplomů, r. 1908 ve všeruské výstavě v Petrohradě zlaté státní medaile. Výborná měkká a přece pevná vazba lyží k nohám, zcela bezpečná, tak zvaný krkonošský binding, jest jeho vynález (český).

Roku 1893 byl v českém Krkonoši učiněn první pokus o závod na lyžích Jilemnice–Kruh–Stará Paka. Druhý závod byl r. 1894 v Praze na Letné. ů Toho roku zřídili Jilemničtí první Český krkonošský spolek Ski a Pražané Český Skiklub Praha. Z krkonošských Němců us-

tavili se první vrchlabští skisté roku 1896 jakožto odbor rakouského Skivereinu, a teprve 1898 zařídili se samostatně. Na pruské straně Krkonoš ustavila se první jednota lyžecká až r. 1900 ve Schraiberhavě.

Sluší se upozornit nezasvěceně, že lyže – jakkoli prastaré vozidlo nejen na poloostrově Skandinávském, ve Finsku a Rusku, ale i v zemích alpských ve stol. XVII. a snad i u nás (nebyly kusle, staročeské sněžnice, podobny lyžím?) – staly se sportovní věcí v samém Norsku teprve ku konci let sedmdesátých. Kristianie podívovala se r. 1879 poprvé lyžec-kým závodům, které jí venkované z Telemarken uspořádali na kopci Huseby u téhož hlavního města norského,

Také třeba vytknouti, že osud tomu chtěl, aby Čechové nejprve vlastním umem a silou zdárně se tužili v umění lyžeckém. Ovšem ve vděčné paměti mají tři cizince, kteří je seznámili s dovednostmi a finesami telemarské lyžby a skokem: inženýry Hagbarta Stefensa a Hartwiga Irgensa z Kristianie a zvláště MUDra von Dieskaua, bodrého Sasa, který – sám vyučenec Norů – svou podivuhodnou láskou a věrností k našim horám a lidem zapsal se trvale do sta českých srdcí. Ano, od norských mistrů zdokonalili se Čechové, ale brzy vítězili nad nimi a Němci také v cizině, již r. 1896 v závodech u bavorského Mnichova a Pötzleinsdorfu u Vídně (vítězili pánové Bedrník, Mládek a Hron).

Od roku 1894 konají se u Jilemnice závody každou zimu. Jsou skvělým dostaveníčkem mnoha set lyžců domácích i cizích (nejvíce z Německa i Norska) a přivábí diváků do tisíců. Bohužel málo sněhu pro nestálost jeho nedopouští Pražanům uspořádati také hlavnímu městu podobnou podívanou na blízku. Ale byly učiněny kromě již vzpomenutého menší pokusy v Král. Oboře r. 1896 dvakrát a potom v Chuchli několikrát naposled r. 1907.

Vědomi své síly Jilemničtí společně s Pražany mohli směle odvážit se pořádati závody mezinárodní, první v únoru r. 1897. Byly vyznačeny jako velkolepé, do té zimy, kolik jich v Rakouské říši bylo, nejznamenitější. Více než 8000 diváků přihlíželo k závodům, v nichž mělo účast i lyžecké oddělení vojska se dvěma důstojníky. Prvních dvou věnců dobyt tu p. Hron, člen Č. k. s. Ski v Jilemnici.

Druhé středisko zimního sportu v českém Krkonoši jest v městě Vysokém nad Jizerou.

Pokračování

Aleš-Lyžec, Josef, (28.10.1862 v Písku, úmrtí 27. 9. 1927 Boseň). Absolvent reálky v Písku a učitelského ústavu v Praze. 1882–1917 učitel na obecných školách v Českém ráji a Podkrkonoší, 1917–1927 učil na českých menšinových školách v západních Krkonoších. V penzi žil v Bratrouchově, Dolních Mísečkách, Rokytnici nad Jizerou a v Bosni u Mnichova Hradiště. Zabýval se alpskou, tatranskou a krkonošskou geologií a květenou. Pořádal pěší a lyžařské výlety do Jizerských hor a Krkonoš. Překládal stati z francouzštiny, angličtiny, němčiny a italštiny.

O některých symbolech

Píše Jan Pávek.

Podáte-li dnes někomu kvetoucí pomněnku – jako byste žádali: „Nezapomínej! Pamatuj!“ Kvítek je tu symbolem přátelství. Takových symbolů má a mělo lidstvo mnoho; některé jsou obecně u všech národů vžité, takže staly se i v umění a náboženství důležitými činiteli. Ať jsou již symboly voleny z říše rostlinné nebo živočišné, přec bývají voleny někdy velmi trefně!

Uvažujme jen, kterak se stal starým Egypťanům symbolem plodnosti posvátný lotos (či leknín egyptský); je vodní rostlinou, takže nemůže za zvlášť suchého léta (kdy Nil nevystupuje ze břehů) v hojnosti se vyskytovat. Nevystoupí-li však Nil ze břehů, nemůže zaplavit okolní kraje, které pak nedávají hojnost úrody – i lidstvo trpí hladem! Zaplaví-li však Nil celou zemi, zúrodní se nánosem pole, i daří se hojně rýži, třtině, palmy bují – a na všech místech v příkopech, průplavech objevuje se též hojně nádherných lotosových květů.

Tak je lotos věštitelem, příznakem nadbytku potravin, neboť i jeho moučnatý oddenek a semena bývaly dříve lidem za pokrm. Lotos stal se proto i rostlinou posvátnou, zasvěcen jsa bohům Isidě a Osiridovi jako symbol božských darů Nilu. Leknín povýšen je za posvátnou rostlinu také v Indii a jižní Asii, kde je cennou hospodářskou plodinou.

Dionysovi (Bakchovi) zasvětili staří Řekové a Římané révu a břečtan, jimiž se též zdobili při rozpustilých nestřídmých slavnostech bakchických.

Myrta zasvěcena byla bohyni Afrodité (Ve-

nuši) jako symbol smrti z lásky, neboť dle Vergilioví Aeneidy zakletí byli nešťastníci z lásky zemřelí – do háje myrtového. U nás je myrta symbolem mravní čistoty i zdobí se jí při pohřbech družičky, při svatbách nevěsty.

Vavřín byl zasvěcen Apollonovi jako symbol vítězů a básníků, kteří byli při veřejných slavnostech korunováni vavřínovými věnci za vynikající zásluhy. Symbolem tím udržel se vavřín podnes, neboť vídáte věnce z něho klást na hroby vynikajících mužův, a na mincích jsou zdobeny státní znaky též vavřínovými ratolestmi. – Méně symbolickou (ale také důležitou) službu konají vavřínové listy kuchařkám, když z „bobkového listí“ připravují chutné omáčky. Vavřín roste i v Istrii jako strom velikosti švestky.

Oliva byla ctěna již starými Židy jako rostlina míru (holubice přinesla do archy Noemovi olivovou ratolest na znamení – že potopa brzy skončí); věncem z olivových ratolestí byli při řeckých olympických hrách odměňováni vítězové jako cenou nejvyšší.

Palmové listy byly též odznakem dobytého vítězství a míru.

Břečtan (jehož listy zůstávají trvale zelenými) byl starým křesťanům výrazem naděje a přátelské věrnosti i po smrti, pročež dodnes sází se hojně na hřbitovech.

Na obrazech mnohých světic a svatých vidíte, že drží v rukou kvetoucí stonek bílé lilie, která je tu symbolem čistoty a nevinosti duše.

Mezi korunovačními klenoty království českého nalézá se i říšské jablko, které bylo ve středověku symbolem vlády a panství.

Z živočišstva staly se symboly zejména obecně známé znaky: lev a orel, jak dosvědčují říšské erby mnohých států. Orel již starým Řekům a Římanům byl odznakem vítězství. Egypťané. Assyrové i Peršané tesali lvy; jako strážce bran před chrámovými vchody a jako strážce trnů, lev byl symbolem boha Apollona.

V chrámech často vidáte na oltářích zobrazeného beránka, jímž je znázorněna přítomnost Kristova.

Starým Peršanům byl býk symbolem plodnosti, podobně jako býk Apis Egypťanům! Peršané, Indové i Číňané vidí ve slonu symbol chytrosti a síly; jelen byl Řekům odznakem plachosti, sovy odznakem studia a moudrosti; krkavec (havran) je téměř u všech národů příznakem hříchu, temných bludů a hrůz bojiště.

Více významných symbolů učinilo si lidstvo z holubice, která již Noemovi věstila mír, vrátivší se na koráb s olivovou ratolestí; dnes je symbolem nevinnosti a manželské věrnosti. V katolické církvi je obrazem Ducha Svatého a symbolem osvícené výmluvnosti, pročez ji řezbáři zobrazují nad kazatelny.

Páv byl v pohanském starověku symbolem nesmrtnosti, ale také naduté pýchy.

Bájeslovný (vymyšlený) pták fenix byl starým Řekům a Římanům symbolem znovuzrození, neboť prý „spálen byv, opět k životu z popelu vzlétal“.

Mravenec i včela byly odznakem pilnosti a duševní potavy již starým Hellenům.

Mezi hmyzem stal se posvátným symbolem plodnosti chrobák, vruboun posvátný (scarabeus), který byl zejména starými Egypťany hojně do kamene vtesáván, i amulety čarovné z něho robeny. Symbolem plodnosti stal se asi pro svoji nemalou péči a zdárný vývoj potomků. Jako náš chrobák rád se povaluje na silnicích v trusu, tak i vruboun je přítelem mrvy, do které samička vkládá vajíčka. Kol vajíčka utvoří staří vrubouni z mrvy kuličku a zahrabávají ji do země – aby se mohl další vývoj hmyzu dít nerušeně.

Drak, saň, had byli a jsou dosud symboly lstivého, úlisného ďábla, duchů temnoty a obecného zla.

Mnohé symboly vznikly i z měřických tvarů a různých značek. Trojúhelník na příklad je obrazem Svaté Trojice a církve křesťanské; kruh (nemá počátku ani konce) značí nekonečnost časovou a věrnost manželskou (i snubní prsteny jsou podobným symbolem); kříž je znakem Krista a víry v něho; kotva je symbolem naděje, srdce s plamenem znázorňuje horlivost ve víře. Kalich byl dříve odznakem nevinného utrpení (Kristův kalich hořkosti), dnes považuje se za znak reformovaných církví; na věžích katolických kostelů umístěn býval kohout, symbol bdělosti; na židovských synagogách lze spatřit symboly dva: pěticípou (snad šesticípou) hvězdu a Mojžíšovy desky s desaterem. Na mohamedánských mešitách je symbolem půlměsíc, na evangelických modlitebnách bývá umístěna hvězda, na husitských kalich.

Velice výmluvným nejnovějším českým symbolem je ohnivé srdce, ověnčené trnovou korunou! To je symbol důležité národní instituce: „Českého srdce“!!! Kéž i tebe, čtenáři, symbol ten upomene na tvé povinnosti – k našim trpícím.

Z Knihy české mládeže MALÝ ČTENÁŘ, ročník XL, nákl. J.R.Vilímka v Praze 1921.

Štěstík

Ladislav Hejtmánek

V Krkonoších leží překrásná zahrada, v níž kvetou nejkrásnější a nejvzácnější květiny veškerého světa. Škoda jen, že není popřáno obyčejným pozemčanům ji spatřiti. Majetníkem zahrady jest Krakonoš, a ten popřává jenom vyvoleným svým vstoupiti do své čarokrásné zahrady. Ze všech květin, které tam rostou, nejvzácnější jest rostlinka s bílým květem, nazvaná „štěstík“. Kdo ji v noci svatojánské utrhne, ten jest šťasten po celý svůj život. Ale musí to býti sirotek, upřímné a hodné dítě.

Kdyby někdo jiný odvážil se trhati kvítí toho, tomu by Krakonoš bez milosti zlomil vaz. – Tak o zahradě té vypravují obyvatelé v Krkonoších.

Malý hošík, jenž se svou malou sestřičkou u dobrotivého sedláka z milosti žil, též o tom slychal a často si myslíval: „Až bude Svatého Jana, půjdu do Krakonošovy zahrady. Snad se mi podaří utrhnouti aspoň tři kvítečky. Ó já – to by bylo štěstí! Jeden dal bych sestřičce, druhý pěstounovy drahému a třetí bych si nechal; byli bychom všichni šťastně a spokojeně živi.“

S myšlenkou tou hodný hošík usínal, s ní se probouzel. Konečně zakotvila se v duši jeho tak, že umínil si o nejbližším Svatém Janě ji provésti. Nemohl se ho dočkat.

Konečně – Svatý Jan tu se všemi šperky letní doby!

Josef, tak se jmenoval, vydal se na cestu. Nezmínil se nikomu ani slovem o svém úmyslu, neboť se bál, že by ho zráželi. Vzal s sebou kus chleba do kapsy, aby neměl na cestě hladu, a žížeň ukojiti doufal v některé studánce, jichž na horách je dostatek.

Kráčel k horám, které černaly se před ním. Bylo mu jíti kolem hospody. Hostinský stál ve dveřích a udiveně se na hochu díval. „Kam jdeš v tak pozdní chvíli?“ ptal se.

„Do Krakonošovy zahrady trhat štěstíku – je dnes noc svatojánská,“ ochotně odpovídal dobrosrdečný hoch. Hospodský zavrtěl hlavou, ale hoch nevšímaje si pochybných posuňků jeho, šel dále. Sotva popošel několik honů, přiběhl za ním muž, který seděl v hospodě, když Josef se kolem se ubíral. Chlapec muže toho znal; byl to bohatý Vratislavák, jenž často u pěstouna býval.

„Josefe, počkej,“ volal muž, „půjdeme spolu, mám týž úmysl jako ty“.

Josef se podívil. „Jakže, tento boháč, který má vše, čeho hrdlo ráčí, ten chce se mnou chudákem hledati štěstí?“ Avšak jsa zvyklý nemluvit, když tážán není, mlčel, ani slovem myšlének svých neprozradiv. Šli dále.

Zatím slunce zašlo. Tichý večer sklonil se nad krajinu. Všude svaté ticho. Tu a tam zacinkal zvonek krav, zašuměl potok i les, zaštěkl pes – ale vše znenáhla umlklo. – V tom ozval se z dolin zvonek k večerní modlitbě zvoucí a stříbrný hlásek tak dojmavě se dále nesl, že roztoužil mysl každého. Sepjav ruce, Josef se modlil vroucně. Bohatý Vratislav se mu smál; nepomyslel nikdy na modlitbu a dnes zvláště ne, neboť měl hlavu plnou štěstíku. V duši viděl již ohromné bohatství své a těšil se, kterak se svými druhy hýřiti bude.

Netrvalo dlouho, došli do hor. Na nejvyšším temeně bělalo se množství kvítkův.

„Ejhle, stříbrolesklý štěstík“ – zvolal Vratislavák a dychtivě se naň vrhl. Trhal útlé bylinky oběma rukama a cpal je všude, kde jen místo prázdno bylo. – Pln úžasu patřil naň Josef. Potom, dodav si odvahy, pokřižoval se a připravil se utrhnouti tré kvítků.

Pojednou zaduněla země. Vážný stařec, s vousem bílým až po kolena dosahujícím, stál před nimi.

„Kdo jste?“ zahřměl hlasem strašlivým. – Lakotný boháč nemohl úžasem a leknutím ani promluvit.

Josef vzpamatoval se brzy a políbiv starci ruku, dojemně prosbu svou říkal. „Dovol, mocný pane“;

pravil chvějícím se hlasem, „abych směl si utrhnouti jenom tři květy.“

Upřímný pohled sirotkův, jeho skroušenost a nevinnost rozptýlily starcův hněv.

„A co s nimi budeš dělati?“, ptal se přívětivě; „proč toliko o tři kvítka prosíš?“

„Hleď, milostivý dobroději, jsme tři: já, sestřička má a dobrý pěstoun. My děti jsme sirotkové, a laskavý muž ten ujal se nás. Nerad bych jej dlouho obtěžoval a proto přál bych si býti bohat; avšak nechci sám šťasten býti, i žádám štěstí také pro ty své nejdrazší. Ó, dej nám, pane, špetku svého jmění: mně a sestřičce proto, že sirotky jsme, a pěstounu našemu, že se o nás stará. Popřej, ať utrhu tré květinek, jednu sestřičce, druhou pěstounu a třetí sobě.“

„Jsi hodný hoch“, odvětil stařec vlídně. „Tu vezmi“, dokládal, podávaje mu hrst vzácného kvítí, „a bež se cestou svou. Zůstaň hodným a nábožným a štěstí tebe nemine.“

Potěšen jsa Josef děkoval starci vroucně – a políbiv mu ruku kráčel k domovu.

V tom zaslechl hromový hlas: „Aj, čeho ty tu hledáš?“

„Jsem chudý člověk, jenž přišel sem hledat štěstí svého“, zněla odpověď.

„Chudý? Ó, člověče zlý a lživý, zda nevíš, že znám tvé bohatství? A ještě odvažuješ se v tvář mi lháti? Hle, tu vezmi odplatu svou!“ A zaduněla hluboce země, blesky se křižovaly.

Josef ztrnule rozhlížel se kolem. – Po chvíli vše usnulo. Jenom v propasti blízké zaznělo kvílení umírajícího – avšak i to utichlo.

Slunce vycházelo, zlatilo vrcholky hor a líbalo líce hochovy. Tento pospíšil domů.

„Kde jest Vratislavák?“ ptal se týž hostinský Josefa, jenž na cestě na, hora' jej zastavil.

„Tam v propasti pyká za lež a špatné činy své“, odušil hoch. – Hostinský se pokřižoval.

Od té doby byl Josef, sestra jeho i pěstoun šťastně živi. Každé noci svatojánské dlouho na modlitbách trvají a nezapomínají ani na duši Vratislavákovu.

„I za zlé přimlouvati se sluší“, pravil pěstoun, „neboť oni nejvíce přimluvy naše potřebují“.

Z knížčky Z HOR.

Obrázky z Krkonoška.

Vydáno v Třebíči roku 1886.

Čarování přírody s rozžhavenými nerosty a jejich mísení v krásné mozaiky

ODHALENÉ KAMENÁŘSKOU PRACÍ JAROSLAVA F. Z DOLNÍCH ŠTĚPANIC

RULA – metamorfovaná

naleziště: CZ – Povodí Jizerky

tvrdost: 5–7 (Mohse)

barva: bílý křemen smíšený s jinými kovovými prvky v šedou až černou

velikost: 62 × 55 mm

použití: drcený ve šterku do terasových podlah

zpracování: řezání, broušení, leštění, JF

užití: Tento obyčejný kámen z potoka je užitečným průvodcem v době změn; přináší sílu a vytrvalost jakožto kámen proměny. Připravuje tělo a duši na další růst.

KŘEMEN – metamorfovaný

s příměsí jiných přetavených minerálů

naleziště: CZ Povodí Jizerky

tvrdost: 6,5–7 (Mohse)

barva: bílá, žlutohnědá, šedá a černá

velikost: 75 × 65 mm

stáří: 1,5 milionu let

zpracování: řezání, broušení, leštění, JF

užití: Tento minerál uklidňuje příliš aktivní mysl, současně dodává energii vaší představivosti, tím že přináší nové myšlenky, navazuje ve stav rozjímání neopodstatněných iluzí tím, že dokáže proniknout až ke kořenu věci.

Trakomasy 2023 letní podvečery

*Svazek obcí
Jilemnice*

starostové Jilemnice
zvou na tradiční
krkonošské sejky

15. 7. sobota

14.00–20.00

**vyhlídkové projížďky
v kočáře (dle počasí)**

10.00–14.00

VÝSTUP NA KOZINEC KČT Jilemnice

14.00–18.00

HRV A SOUTĚŽE VE STÁNKU KRNAPU
oslavte s nimi 60. výročí založení

14.00 dechová kapela

Táboranka Košťálov

15.45 PRINCEZNA SE ZLATOU

HVĚZDOU NA ČELE

Loutkový soubor **Rolníčka** Nová Paka
16.30 taneční vystoupení skupiny

Františkův harém

17.15 vokálně instrumentální soubor

SATORI Poníklá

18.45 hudební skupina **Mazáci**

20.30 rocková kapela

Laura a její tygři

22.30 POP STARS ABBA revival

MASARYKOVŮ NÁMĚSTÍ

14. 7. pátek

16.00–20.00

vyhlídkové projížďky v kočáře
(dle počasí)

16.00 hudební skupina

POUTNÍČI Přes 50 let
v country

17.30 pohádka **SNĚHURKA**

A TRPASLÍCI

LD Mamiňy Jaroměř

18.15 jazzrocková kapela

Just now Vrchlabí

19.45 **REJŽÁK** hudební skupina

21.15 rocková kapela

Vaňák

The Best Kabát Revival

13. 7. čtvrtek

16.00–20.00

**vyhlídkové projížďky
v kočáře (dle počasí)**

16.00 národopisný soubor

KRKONOŠSKÝ HORAL

klaun (Pl)

16.45 **RUFI RAFI SHOW**

18.00 country kapela z Liberce

Šviháci

19.30 hudební skupina

HITMAKERS

21.00 hudební skupina

LOGR

moderuje Štěpán Vrána

ZMĚNA PROGRAMU VYHRAZENA

MĚSTO
JILEMNICE

DEVRO

